

Εγχειρίδιο Εκπαιδευτών Ενηλίκων

Οδηγός για την ασφάλεια στο διαδίκτυο
προς άτομα ηλικίας 65+

e-protect

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

movetia

Austausch und Mobilität
Echanges et mobilité
Scambi e mobilità
Exchange and mobility

Ιούνιος 2022

Η παρούσα εργασία δημοσιεύεται υπό την ευθύνη της κοινοπραξίας του έργου e-Protect. Οι απόψεις που εκφράζονται και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούνται σε αυτήν δεν αντανakλούν απαραίτητα τις επίσημες απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Πηγή δημοσίευσης:

e-Protect project (2022). *Train the Trainer Toolkit for Internet Safety: The Ultimate Guide for Adult Educators to teach the Elderly*. Available at <https://eprotect-project.eu/resources/>

Εγχειρίδιο Εκπαιδευτών Ενηλίκων: Οδηγός για την ασφάλεια στο διαδίκτυο προς άτομα ηλικίας 65+ © 2022 από το έργο e-Protect με άδεια χρήσης CC BY-NC-SA 4.0. Για να δείτε ένα αντίγραφο αυτής της άδειας επισκεφθείτε την ιστοσελίδα <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η παρούσα δημοσίευση αντικατοπτρίζει τις απόψεις μόνο του συγγραφέα και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν. Αριθμός έργου: 2020-1-CY01-KA204-065949

To έργο

e-Protect

Πρόλογος

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των δημόσιων υπηρεσιών προνοίας και των ιδιωτικών υπηρεσιών, ο οποίος αντικατοπτρίζει ένα ευρύ φάσμα τάσεων και εξελίξεων, καθίσταται βασικός στόχος σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ενώ η ψηφιακή επάρκεια θεωρείται μία από τις βασικές ικανότητες για τη δια βίου μάθηση, καθώς η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών αυξάνεται συνεχώς, τα άτομα τρίτης ηλικίας (65+) είναι λιγότερο εξοικειωμένα με τις ΤΠΕ. Οι δεξιότητες προστασίας των καταναλωτών, των συναλλαγών και των προσωπικών δεδομένων των ατόμων αυτών κατά τη διάρκεια της διαδικτυακής τους δραστηριότητας αποτελούν γενική ανησυχία ανεξαρτήτως εθνικότητας ή τόπου διαμονής.

Το Εγχειρίδιο Εκπαιδευτών για την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο του έργου e-Protect υποστηρίζει την ανάπτυξη ικανοτήτων των εκπαιδευτών ενηλίκων και αντιμετωπίζει τις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων τρίτης ηλικίας όσον αφορά τη διδασκαλία δεξιοτήτων και την ασφάλεια στο διαδίκτυο. Η εργαλειοθήκη μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως οδηγός για την εφαρμογή του καινοτόμου εκπαιδευτικού προγράμματος e-Protect για άτομα τρίτης ηλικίας. Ειδικότερα, παρέχει γνώσεις και κατανόηση της κλίμακας ικανοτήτων e-Protect, του προγράμματος σπουδών e-Protect και οδηγίες για την προετοιμασία σχεδίων μαθημάτων και δραστηριοτήτων στην πράξη.

Η κοινοπραξία του έργου e-Protect επέλεξε προσεκτικά τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα Εργαλειοθήκη μέσω ενδεδειγμένης εκπαιδευτικής, γνωστικής και τεχνολογικής έρευνας, προκειμένου να παρέχει μια τρέχουσα, καλά οργανωμένη, κατανοητή και ακριβή Εργαλειοθήκη. Προσδοκούμε ότι ο χρόνος και η προσπάθεια που θα αφιερώσετε για την ανάγνωση της παρούσας Εργαλειοθήκης θα αξιοποιήσει τις υπάρχουσες δυνατότητές σας και έτσι θα διευκολύνει τη διδασκαλία ψηφιακών δεξιοτήτων στα άτομα τρίτης ηλικίας.

Ευχόμαστε καλή μελέτη σε όλους,

Η κοινοπραξία του έργου e-Protect

Πίνακας περιεχομένων

Κεφάλαιο 1: Συμμετοχή ατόμων τρίτης ηλικίας στον ψηφιακό κόσμο	3
Κεφάλαιο 2: Διδακτικά συλ, μέθοδοι και πρακτικές	10
Κεφάλαιο 3: Ο ρόλος των εκπαιδευτών ενηλίκων στην εκπαίδευση ατόμων 65+	18
Κεφάλαιο 4: Η κλίμακα ικανοτήτων του e-Protect.....	24
Κεφάλαιο 5. Το πρόγραμμα σπουδών του e-Protect.....	28
Κεφάλαιο 6. Προετοιμασία τάξεων	36
Κεφάλαιο 7. Χώρος ηλεκτρονικής μάθησης του e-Protect.....	39
Βιβλιογραφία.....	45
Κοινοπραξία εταιρών	46

Κεφάλαιο 1: Συμμετοχή ατόμων τρίτης ηλικίας στον ψηφιακό κόσμο

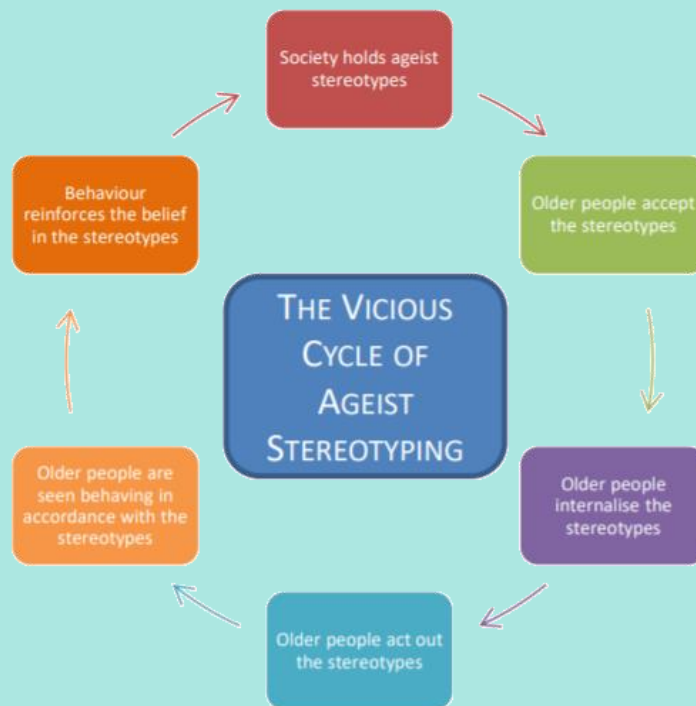
Τα άτομα τρίτης ηλικίας πλήττονται ιδιαίτερα από τον ηλικιακό ρατσισμό, με αρνητικά στερεότυπα που αποδίδονται στην ηλικιακή τους ομάδα. Όταν πρόκειται για την εκπαίδευση τους στη χρήση ψηφιακών εργαλείων, είναι σημαντικό να έχουμε επίγνωση του ηλικιακού ρατσισμού. Πράγματι, αποτελεί σοβαρό εμπόδιο για την ψηφιακή ενσωμάτωση, καθώς περιορίζει τον τρόπο με τον οποίο σκεφτόμαστε για τα άτομα αυτά και τις ΤΠΕ (π.χ. τα άτομα τρίτης ηλικίας δεν έχουν τεχνολογικές γνώσεις, δυσκολεύονται να μάθουν...).

Τι είναι ο ηλικιακός ρατσισμός;

Ο ηλικιακός ρατσισμός αναφέρεται στα στερεότυπα (πώς σκεφτόμαστε), τις προκαταλήψεις (πώς αισθανόμαστε) και τις διακρίσεις (πώς ενεργούμε) απέναντι σε άλλους ή στον εαυτό μας με βάση την ηλικία (ΠΟΥ, 2021)

Ο ηλικιακός ρατσισμός επηρεάζει επίσης τον τρόπο με τον οποίο τα άτομα τρίτης ηλικίας αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και τις ικανότητές τους, ενισχύοντας έτσι τα αυτοστερεότυπά τους, όπως φαίνεται στο διάγραμμα.

Πηγή: Darwin, J., & Pupius, M., (2019). Mindful ageing. ResearchGate

Χαρακτηριστικά και συνήθειες των ατόμων 65+ όσον αφορά τις δεξιότητες ΤΠΕ

Πράγματα που πρέπει να έχετε κατά νου

Δ Υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία στην ομάδα-στόχο: ηλικία, εθνικότητα, εκπαίδευση, γνώση υπολογιστών, γνωστικές και φυσικές ικανότητες και εισόδημα. Θα πρέπει να αναγνωρίσετε αυτή την ποικιλομορφία και να μάθετε να γνωρίζετε τις ειδικές ανάγκες των εκπαιδευομένων, για να παρέχετε μια αποτελεσματική και μακροχρόνια κατάρτιση.

Δ Λάβετε υπόψη σας τις εθνικές διαφορές μεταξύ των χωρών όσον αφορά τις συνήθειες, τον ηλεκτρονικό γραμματισμό κ.λπ.

Δ Λάβετε υπόψη τα συνήθη προβλήματα υγείας (π.χ. μειωμένη όραση/ακρόαση) που μπορεί να έχουν οι εκπαιδευόμενοι.

Δ Η έλλειψη κινήτρων, ενδιαφέροντος και η αντιληπτή έλλειψη συνάφειας της ψηφιακής τεχνολογίας με τις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους είναι το κύριο πρόβλημα που μπορεί να αντιμετωπίσετε. Πρέπει να βρείτε τρόπους, για να κάνετε τους εκπαιδευόμενους να δουν ποιο είναι το ενδιαφέρον τους για την ανάπτυξη ψηφιακού γραμματισμού.

Ψηφιακή ένταξη

Η ψηφιακή ένταξη αφορά την αντιμετώπιση ζητημάτων πρόσβασης, δεξιοτήτων, ευκαιριών και γνώσεων σε σχέση με τη χρήση των ΤΠΕ και ειδικότερα του διαδικτύου. Στόχος είναι η μείωση του ψηφιακού χάσματος και η αντιμετώπιση του ψηφιακού αποκλεισμού, εφόσον ένα μέρος του πληθυσμού έχει άνιση πρόσβαση και ικανότητα χρήσης των ΤΠΕ, που είναι απαραίτητες για την **πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία**. Τα άτομα τρίτης ηλικίας είναι το πιο σταθερό τμήμα του παγκόσμιου πληθυσμού που υποφέρει από ψηφιακό αποκλεισμό, παρόλο που η ζήτηση και η ανάγκη για εκπαίδευση στις ΤΠΕ είναι μεγαλύτερη από ποτέ λόγω της επιτάχυνσης της ψηφιοποίησης σε όλη τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19.

Η ψηφιακή ενσωμάτωση είναι απαραίτητη για τον στόχο της **υγιούς** και ενεργού γήρανσης, προκειμένου τα άτομα 65+ να έχουν πρόσβαση στην ίδια **ποιότητα ζωής** και να αισθάνονται ενταγμένα στην κοινωνία. Η κατοχή βασικών δεξιοτήτων στη χρήση των ΤΠΕ είναι απαραίτητη, για να έχουν τα άτομα 65+ πρόσβαση σε διαδικτυακά αγαθά και υπηρεσίες. Μπορεί να αυξήσει δραματικά την ευημερία τους με θετική επίδραση στην υγεία τους, είτε σωματική είτε ψυχική, μειώνοντας τη μοναξιά και την κοινωνική απομόνωση. Η εξοικείωση με τις ΤΠΕ θα επιτρέψει επίσης σε άτομα 65+ να αποκτήσουν και να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους.

Στόχος μας είναι να **μειώσουμε το αίσθημα του ψηφιακού αποκλεισμού** και να παρέχουμε **εκπαίδευση που ανταποκρίνεται στην ανάγκη** για περισσότερη γνώση των υπολογιστών και κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των ΤΠΕ για τα άτομα 65+!

Ανεξάρτητη χρήση

Ο πρώτος στόχος της κατάρτισης είναι να διασφαλιστεί ότι τα άτομα 65+ θα είναι ανεξάρτητοι χρήστες των συσκευών και των υπηρεσιών που χρειάζονται για την καθημερινή τους πρόσβαση. Η ανεξαρτησία περιλαμβάνει όλα τα βήματα χρήσης μιας συσκευής ή/και μιας διαδικτυακής υπηρεσίας, από την πρόσβαση στο διαδίκτυο μέχρι την κατανόηση των δικαιωμάτων τους κατά την περιήγηση.

Τα άτομα 65+θα πρέπει στη συνέχεια να είναι σε θέση να προσαρμόζονται και να ξεπερνούν καταστάσεις ή/και να είναι σε θέση να ζητούν επαρκή βοήθεια και υποστήριξη.

Για να επιτευχθεί αυτό, το κλειδί για την εκπαίδευση των ατόμων 65+ είναι να αυξηθεί η αυτοπεποίθησή τους και να τους παρέχεται μια προσαρμοσμένη εμπειρία κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης. Τα άτομα 65+ συχνά καθυστερούν ψηφιακά αν δεν αποκτήσουν μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στην ικανότητά τους να μαθαίνουν και να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ. Η απόκτηση ψηφιακού γραμματισμού θα τους επιτρέψει να λαμβάνουν τεκμηριωμένες και σίγουρες αποφάσεις κατά τη χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών.

Στόχος μας είναι να μειώσουμε το αίσθημα του ψηφιακού αποκλεισμού και να παρέχουμε εκπαίδευση που να ανταποκρίνεται στην ανάγκη για περισσότερη γνώση των υπολογιστών και κατανόηση του τρόπου λειτουργίας των ΤΠΕ για τα άτομα 65+.

Νέες ανάγκες από τον Covid-19

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, η εργασία, η μάθηση και η κοινωνική αλληλεπίδραση γίνονταν σχεδόν αποκλειστικά μέσω διαδικτύου, γεγονός που διηύρυνε το χάσμα για όσους δεν διαθέτουν ψηφιακές δεξιότητες ή ψηφιακή πρόσβαση. Για τα άτομα 65+, τα οποία ήδη διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, φτώχειας και προβλημάτων υγείας, η επιτάχυνση της ψηφιοποίησης λόγω του Covid-19 δημιουργήσει περισσότερες ανισότητες και δυσκολίες πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες. Η πανδημία ανέδειξε επίσης τη σχέση μεταξύ του ψηφιακού χάσματος και άλλων ειδών οικονομικών ή κοινωνικών μειονεκτημάτων.

Προκειμένου να βοηθηθούν τα οικονομικά μειονεκτούντα άτομα 65+ να συμβαδίζουν με τους γρήγορους ρυθμούς του κόσμου μας, είναι πολύ σημαντικό να συνεχίσουμε να δημιουργούμε κατάρτιση που θα τους επιτρέψει να κάνουν ηλεκτρονικές αγορές για βασικά αγαθά και υπηρεσίες και να συνεχίσουν την ηλεκτρονική επικοινωνία με τις οικογένειες και τους φίλους τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Ασφάλεια και προστασία της ιδιωτικής ζωής

Ορισμένοι κανόνες πρέπει να τηρούνται στο Διαδίκτυο και κατά τη διδασκαλία των ατόμων 65+:

- Η ηθική και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον ψηφιακό κόσμο: είναι απαραίτητο να εξηγήσουμε στα άτομα 65+ την "κουλτούρα του διαδικτύου", ώστε να μπορούν να περιηγηθούν με ασφάλεια στο διαδίκτυο. Για παράδειγμα, θα μπορούσατε να τους δώσετε ένα φυλλάδιο "Καλοί τρόποι στο διαδίκτυο" ή να τους εξηγήσετε τις τάσεις, όπως τα "memes", και να τους προειδοποιήσετε για τα trolls κ.λπ. Αυτό θα βοηθήσει τα άτομα 65+ να νιώσουν ότι συμπεριλαμβάνονται και γίνονται αποδεκτά στον ψηφιακό κόσμο. Τα άτομα 65+ είναι συνήθως πολύ περίεργα για ό,τι δεν καταλαβαίνουν. Η παρουσίαση της ιστορίας του διαδικτύου μπορεί επίσης να βοηθήσει, καθώς και η χρήση παραδειγμάτων από τη γενιά τους ή από ένα θέμα που τους ενδιαφέρει προσωπικά.
- Προστασία δεδομένων, ιδιωτικότητα και κατανόηση των δικαιωμάτων τους: Μην φοβάστε να εμβαθύνετε στις διάφορες πολιτικές (GDPR) και να εξηγήσετε την εμπιστευτικότητα, την ανωνυμία και την ασφάλεια στο διαδίκτυο. Είναι σημαντικό για την καθημερινή χρήση τα άτομα 65+ να κατανοήσουν τι είναι τα "cookies", καθώς οι ιστότοποι ζητούν συστηματικά τη συγκατάθεσή τους. Οι άτομα 65+ συχνά φοβούνται για τα δεδομένα τους στο διαδίκτυο και χρειάζονται εκπαίδευση, για να εξοικειωθούν περισσότερο με την ψηφιακή προστασία.
- Πώς να αποφύγετε παγίδες και απάτες: Τα άτομα 65+ συχνά πέφτουν θύματα απατεώνων, καθώς θεωρούνται εύκολος στόχος. Ως εκ τούτου, είναι πολύ σημαντικό να εξηγούνται βασικές συμβουλές για την αποφυγή παγίδων, όπως για παράδειγμα ο έλεγχος των τομέων των ιστότοπων, ο εντοπισμός νόμιμων μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και η συχνότητά τους κ.λπ.
- Εντοπισμός απειλών και εμποδίων: Τα άτομα 65+ συχνά δυσκολεύονται με λεπτομέρειες που θα τους εμποδίσουν να ολοκληρώσουν την ηλεκτρονική τους εργασία. Είναι σημαντικό να οικοδομήσουμε την αυτοπεποίθησή τους για τη διαχείριση των εμποδίων και των απειλών κατά τη διάρκεια του διαδικτύου. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι απλά με την επανάληψη σε εργασίες με λιγότερη υποστήριξη και την ενθάρρυνση της ανεξαρτησίας στη χρήση των ΤΠΕ. Μπορείτε να δείξετε στους εκπαιδευόμενους ότι οι απειλές και τα εμπόδια είναι συχνά παρόμοια και να τους παρέχετε έναν τυπικό ασφαλή τρόπο για να ξεπεράσουν το άγχος και τις δυσκολίες που προκύπτουν από τη χρήση των ΤΠΕ.

Μαθησιακές ανάγκες

Διατηρήστε το ενδιαφέρον και τα κίνητρα σε υψηλά επίπεδα

Το ενδιαφέρον και τα κίνητρα των ατόμων 65+ κατά τη διάρκεια της μάθησης είναι βασικός παράγοντας για την επιτυχία μιας κατάρτισης. Περισσότερο από εκπαιδευτής, είστε μέντορας. Παρακινήστε τους και φροντίστε να νιώθουν ότι συμπεριλαμβάνονται σε κάθε βήμα της διαδικασίας!

Για να μεγιστοποιήσετε τα αποτελέσματα της εκπαίδευσης, μη διστάσετε να την κάνετε διαδραστική και να χρησιμοποιήσετε παιχνίδια. Είναι επίσης σημαντικό να κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι τη συνάφεια της ψηφιακής τεχνολογίας με τις ανάγκες και τις προτιμήσεις τους.

Ανάγκη για τεχνολογία χωρίς αποκλεισμούς

Εκτός από το εκπαιδευτικό υλικό, είναι σημαντικό να γίνει η τεχνολογία πιο περιεκτική και να ενημερωθούν τα άτομα 65+ για το πώς μπορούν να προσαρμόσουν τις συσκευές τους για καλύτερη και ευκολότερη χρήση.

Για παράδειγμα::

- Προσαρμόστε το μέγεθος του κειμένου: η πλειοψηφία των ατόμων 65+ ωφελείται από μια τουλάχιστον μικρή αύξηση του μεγέθους του κειμένου.
- Προσαρμόστε την αντίθεση των χρωμάτων: με την ηλικία, η ικανότητά μας να διακρίνουμε ορισμένα ζεύγη χρωμάτων μειώνεται, ιδίως μεταξύ λευκού/κίτρινου και μπλε/μπλε-γκρι.
- Εισάγετε τη χρήση συντομεύσεων πληκτρολογίου: η χρήση μερικών κοινών συντομεύσεων πληκτρολογίου μπορεί να μειώσει την απογοήτευση χωρίς να απαιτείται σημαντική απομνημόνευση.
- Αλλάξτε την ταχύτητα, το χρώμα και το μέγεθος του ποντικιού: με την ηλικία, η ταχύτητα και η ακρίβεια του ποντικιού γενικά μειώνονται

Και να θυμάστε, η εξάσκηση ενισχύει τις ψηφιακές δεξιότητες!

Κατάλληλη επικοινωνία με τα άτομα 65+

Η επικοινωνία με τα άτομα 65+ απαιτεί ευαισθησία και σεβασμό. Πολλοί δεν θα χρειαστούν προσαρμογή στην επικοινωνία, ενώ άλλοι μπορεί να πάσχουν από ορισμένες διαταραχές που θα απαιτήσουν προσαρμογή της επικοινωνίας, χωρίς να φτάνουμε στο σημείο να τους θεωρούμε ανίκανους. Ακολουθούν ορισμένες συμβουλές για την κατάλληλη επικοινωνία με τα άτομα 65+:

- ❖ **Χρησιμοποιήστε τον κατάλληλο τόνο:** Δεν χρειάζεται να υπεραπλουστεύετε τη συζήτηση. Είναι σημαντικό να μην επικοινωνούμε με τα άτομα 65+ με τρόπο που μπορεί να εκληφθεί ως συγκαταβατικός, ακόμη και αν η πρόθεσή μας είναι να διευκολύνουμε την ανταλλαγή απόψεων χρησιμοποιώντας απλούστερες λέξεις ή διαφορετικό τόνο.
- ❖ **Επικοινωνία με άτομα 65+ με προβλήματα ακοής:** α) Μιλήστε λίγο πιο δυνατά (χωρίς να φωνάζετε). β) Αποφύγετε τα θορυβώδη περιβάλλοντα. γ) Διατηρήστε οπτική επαφή με τον συνομιλητή σας, για να του επιτρέψετε να διαβάσει τα χείλη σας
- ❖ **Επικοινωνία με άτομα με κακή μνήμη εργασίας:** Θα σας βοηθήσει να σπάσετε τις προτάσεις σας σε μικρότερες μονάδες
- ❖ **Χρησιμοποιήστε τις κατάλληλες αντωνυμίες:** Όταν χρησιμοποιούμε το δεύτερο πρόσωπο ενικού/πληθυντικού είναι πολύ συχνά, για να πούμε σε ένα άτομο 65+ τι "πρέπει" να κάνει, είμαστε συγκαταβατικοί. Για να αποφύγετε την αίσθηση ότι παίρνετε τον έλεγχο της ζωής τους, χρησιμοποιήστε άλλες αντωνυμίες: «Μπορώ να σας βοηθήσω», «Είναι σημαντικό για τη θεραπεία σας» κ.λπ. Φράσεις όπως αυτές δείχνουν το ενδιαφέρον σας για το άτομο.

Συμβουλή: Ένα πράγμα που πρέπει να έχετε κατά νου

⚠ **Μην υποτιμάτε τις ικανότητές τους:** Τα άτομα 65+ συχνά αντιμετωπίζονται λανθασμένα ως παιδιά που χρειάζονται υπερβολική προσαρμογή και θα δυσκολευτούν να μάθουν πώς να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ. Στην πραγματικότητα, άτομα 65+ είναι σε θέση να μάθουν και να επεξεργαστούν σε μεγάλο βαθμό με τα κατάλληλα κίνητρα και την κατάλληλη υποστήριξη. Η ικανότητα μάθησης δεν μειώνεται με τη γήρανση. Είναι τα συλ μάθησης που αλλάζουν. Λάβετε υπόψη σας ότι πολλά σημερινά άτομα 65+ είναι καλοί χρήστες υπολογιστών και οι boomers αντιπροσωπεύουν ήδη την πρώτη γενιά που γερνάει με χρόνια εμπειρίας στον υπολογιστή.

Κεφάλαιο 2: Διδακτικά στυλ, μέθοδοι και πρακτικές διδασκαλίας

Ο κόσμος αλλάζει και μαζί του ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι μαθαίνουν. Για τον λόγο αυτό, είναι επιτακτική η ανάγκη να επανασχεδιαστούν οι διδακτικές πρακτικές και μεθοδολογίες προκειμένου να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και να επιτευχθεί έτσι ουσιαστική μάθηση. Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι οι μαθητές/ριες πρέπει πλέον να είναι οι πρωταγωνιστές/ριες ενός συστήματος που σταδιακά υπερβαίνει το παραδοσιακό μοντέλο, όπου ο/η εκπαιδευτικός είναι το κέντρο της γνώσης.

Η σκέψη για εκπαιδευτικές δράσεις για ηλικιωμένους/ες προϋποθέτει να ληφθεί υπόψη το είδος της εκπαίδευσης που χρειάζεται αυτή η πληθυσμιακή ομάδα, δηλαδή να επικεντρωθεί στις ανάγκες, τα κίνητρα και τους ρυθμούς μάθησής τους. Τα άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω είχαν, για μεγάλο χρονικό διάστημα, μηδενική δυνατότητα να συνεχίσουν να μαθαίνουν, αν και σύμφωνα με διάφορες έρευνες κρατικών ιδρυμάτων, ιδιωτών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, η υποτιθέμενη μείωση της ικανότητας μάθησης στην τρίτη ηλικία είναι μύθος. Για την κατάκτηση της μάθησης σε αυτό το στάδιο της ζωής, θα πρέπει να εξεταστεί η προσέγγιση μοντέλων **συνεχούς και μόνιμης κατάρτισης** που δεσμεύονται σοβαρά υπέρ της εκπαίδευσης.

Η γήρανση είναι μια αναπόφευκτη διαδικασία που συνοδεύεται από βιοψυχοκοινωνικές αλλαγές και επιπτώσεις στο άτομο που τη βιώνει. Ωστόσο, εκτός από το να σκεπτόμαστε ότι είναι ένα στάδιο παρακμής, πρέπει να επισημάνουμε ότι είναι ένα προνόμιο που δεν παραχωρείται σε όλους τους ανθρώπους. Στις μέρες μας, ένα άτομο θεωρείται ηλικιωμένο στα 65 του χρόνια. Είναι η αρχή μιας νέας περιπέτειας, ένα στάδιο ανάπτυξης νέων σχεδίων ζωής, συμπερίληψης φίλων και οικοδόμησης ισχυρότερων δεσμών, εκπλήρωσης ανέφικτων μέχρι πρότινος στόχων και φυσικά αξιοποίηση της ζωής στο έπακρο. Από τι εξαρτάται αυτή η κατάσταση; Από μια θετική στάση απέναντι στα γηρατειά, τη λεγόμενη πλατωνική αντίληψη σύμφωνα με την οποία γερνάς καθώς έχεις ζήσει και γι' αυτό, είναι σημαντικό να προετοιμασθείς για το εν λόγω στάδιο από τη νεότητα, εισάγοντας έναν τρόπο ζωής πρόληψης και προφύλαξης. Τέλος, είναι εφικτό το να είσαι σπουδαστής/ρια, το να είσαι ηλικιωμένος/η και να έχεις μια επιτυχή γήρανση με τα κατάλληλα εργαλεία, τις ειδικές δομές και τη σωστή εκπαίδευση που υπαγορεύουν οι αρχές της ειδικής αγωγής και της γεροντολογίας.

Ανακαλύπτοντας το διδακτικό σας στυλ

Στη σύγχρονη εποχή, είναι απαραίτητη η υιοθέτηση ενός στυλ διδασκαλίας προσανατολισμένου στην ποικιλομορφία. Οι εκπαιδευόμενοι/ες, οι επαγγελματίες που πρέπει να εκπαιδευτούν ή οι συνεργάτες/ιδες που πρέπει να καθοδηγηθούν, μαθαίνουν με διαφορετικούς τρόπους. Για παράδειγμα, έχουν διαφορετικές ανάγκες, ενδιαφέροντα, δυνατότητες, στυλ μάθησης κλπ. Η διδασκαλία θα εξαρτηθεί από όλα αυτά σε συνδυασμό με τις δεξιότητες και την ικανότητα του/της εκπαιδευτή/ριας.

Η εύρεση του κατάλληλου στυλ διδασκαλίας θα πρέπει να είναι ένας στόχος που θα λαμβάνει υπόψη αυτές τις παραμέτρους, καθώς και τους στόχους και τα χαρακτηριστικά του/της εκπαιδευτή/ριας. Υπάρχουν διάφορα στυλ διδασκαλίας καθένα από τα οποία υπηρετεί συγκεκριμένους στόχους. Μερικά από τα κυριότερα είναι τα ακόλουθα:

Εξατομικευμένο στυλ

- Στηρίζεται στη διδασκαλία σε μια πολύ μικρή ομάδα ή ακόμα και σε ένα μόνο άτομο. Λαμβάνει υπόψη τις ικανότητες, τα ενδιαφέροντα και τις επιθυμίες καθενός από τα άτομα της ομάδας, προκειμένου να παράσχει εξατομικευμένη διδασκαλία.

Καινοτόμο στυλ

- Ο/Η εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί υπερσύγχρονα εργαλεία, τεχνολογίες και μεθόδους ακολουθώντας τις πιο σημαντικές παγκόσμιες τάσεις.

Συνεργατικό στυλ

- Εκπονείται ένα έργο με την αμοιβαία συνεργασία του/της εκπαιδευτικού, που καθοδηγεί και συμβουλεύει, και του/της μαθητή/ριας, που ερευνά, αναλύει και εξάγει συμπεράσματα.

Μαθητοκεντρικό στυλ

- Ο/Η εκπαιδευτικός επιτρέπει στον/στη μαθητή/ρια να επιλέξει μέσα από ένα ευρύ φάσμα το θέμα ή τα θέματα που τον/την ενδιαφέρουν και να το/τα προσεγγίσει από την άποψη που τον/την κινητοποιεί περισσότερο.

Στυλ μάθησης με εστίαση στο περιεχόμενο

- Για παράδειγμα, χρησιμοποιείται κυρίως το στυλ της διάλεξης, έτσι ώστε ο/η μαθητής/ρια να συγκεράσει όσες το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες και να είναι σε θέση να τις αναπαράγει προφορικά ή γραπτά.

Συναισθηματικό στυλ

- Ο/Η εκπαιδευτικός προσπαθεί να εμπλέξει τον/τη μαθητή/ρια στο μάθημα με επαινετικό τρόπο.

Στυλ προσανατολισμένο στην εργασία

- Ο/Η εκπαιδευτικός προγραμματίζει εργασίες προς επίλυση για τους/τις μαθητές/ριες υποδεικνύοντάς τους το κατάλληλο υλικό.

Χαρακτηριστικά της Εκπαίδευσης Ενηλίκων

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, ο Knowles παρουσίασε τα πέντε (5) κύρια χαρακτηριστικά των ενηλίκων εκπαιδευόμενων. Όπως θα διαπιστώσετε, πρόκειται για πράγματα που μπορεί να φαίνονται αυτονόητα, αλλά συχνά λησμονούνται από πεπειραμένους/ες εκπαιδευτές/ριες που τείνουν να μηχανοποιούν την εργασία τους. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο, θα κατανοήσετε ποια μαθήματα δεν έχουν τόσο πρακτικό χαρακτήρα ή δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων/ουσών.

1. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες είναι υπεύθυνοι/ες για την προσωπική τους ανάπτυξη.

Οι ενήλικες έχουν την ικανότητα να αυτοκαθορίζονται και επιδιώκουν να είναι ο εαυτός τους. Όταν ένα άτομο φτάνει στην ωριμότητα, αποκτά επίγνωση των καθηκόντων, των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεών του, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η ευθύνη για την προσωπική του ανάπτυξη και εξέλιξη.

Οι ενήλικες προτιμούν να αποφασίζουν μόνοι/ες τους τι θέλουν να μάθουν (γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις), με ποιον/α (εκπαιδευτή/ρια, διευκολυντή/ρια, μέντορα, καθηγητή/ρια, δάσκαλο/α, σύμβουλο ή ακόμα και αυτοδιδασκαλία), πότε και πώς (δια ζώσης ή/και διαδικτυακά, σε ομάδες ή ατομικά κλπ.).

2. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες διαθέτουν πάντα ετοιμότητα για μάθηση.

Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες τηρούν μια δυναμική στάση απέναντι στη ζωή. Αποδέχονται ότι τόσο οι ίδιοι/ες όσο και το περιβάλλον τους εξελίσσονται διαρκώς και, ως εκ τούτου, συμπεραίνουν ότι πρέπει να είναι προετοιμασμένοι/ες να προσαρμόζονται στις αλλαγές και να μαθαίνουν.

Καθώς ωριμάζουν οι ενήλικες, προσανατολίζονται όλο και περισσότερο στην ανάπτυξη δεξιοτήτων που θα τους/τις βοηθήσουν να είναι λειτουργικοί/ές σε διάφορα κοινωνικά περιβάλλοντα (εργασία, οικογένεια και φίλοι/ες).

3. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες συνδέουν την εμπειρία τους με τις νέες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις που αποκτούν.

Κάθε ενήλικας διαθέτει έναν πλούτο εμπειριών. Η μάθηση είναι πολύ πιο αποτελεσματική όταν το άτομο είναι σε θέση να συνδέσει αυτές τις εμπειρίες με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις που αναπτύσσει.

Για τον λόγο αυτό, είναι σημαντικό να αναζητήσετε και να χρησιμοποιήσετε εύστοχα παραδείγματα κατά τη διάρκεια της κατάρτισης, καθώς και να παρουσιάσετε καταστάσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες/ουσες μπορούν να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους και να πουν «ναι, κι εγώ το έχω βιώσει αυτό» ή «κι εγώ είχα κάποτε αυτό το πρόβλημα».

Η ποικιλομορφία (πολιτισμική, ηλικιακή, ρόλων κλπ.) στην ομάδα των συμμετεχόντων/ουσών είναι ιδιαίτερα πολύτιμη. Η συμβολή κάθε συμμετέχοντος/ουσας με την προσωπική του/της πείρα είναι ακόμα μεγαλύτερη σε μια ποικιλόμορφη ομάδα. Ως εκπαιδευτής/ρια, θα πρέπει να εντοπίσετε αυτές τις διαφορές στην εμπειρία για να τις αξιοποιήσετε και παράλληλα να βεβαιωθείτε ότι όλοι/ες οι συμμετέχοντες/ουσες σημειώνουν πρόοδο στη μάθηση.

Τέλος, να έχετε κατά νου ότι η εμπειρία μπορεί να λειτουργήσει σε βάρος σας. Είναι πιθανό να συναντήσετε συμμετέχοντες/ουσες που έχουν δύσκαμπτο χαρακτήρα και είναι λιγότερο ανοιχτόμυαλοι/ες. Γι' αυτό, καλό θα ήταν να παρουσιάσετε τις ιδέες σας μέσα από πρακτικές ασκήσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες/ουσες θα μπορούν να πειραματιστούν και να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα.

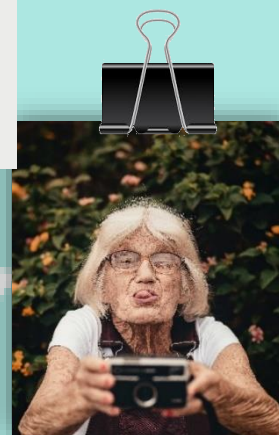
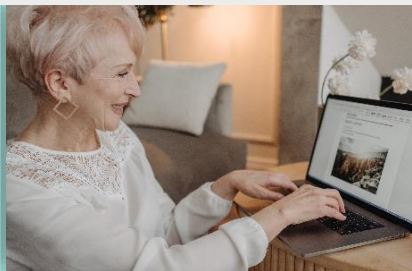

4. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες επιζητούν την πρακτική εφαρμογή αυτών που μαθαίνουν.

Οι ενήλικες ενδιαφέρονται για την πρακτική εφαρμογή των γνώσεων που λαμβάνουν.

Η ζωή των ενηλίκων μπορεί να γίνει περίπλοκη. Αυτό συμβαίνει, γιατί καλούνται να ανταπεξέλθουν και να επιλύσουν προβλήματα σε ποικίλα περιβάλλοντα και καταστάσεις: προσωπικές, οικογενειακές, φιλικές και επαγγελματικές. Αυτό σημαίνει ότι ο χρόνος τους για μάθηση μειώνεται σημαντικά και ως εκ τούτου, θα πρέπει να επιλέξουν εκείνες τις μαθησιακές εμπειρίες που τους φαίνονται πιο χρήσιμες.

Ως εκπαιδευτής/ρια, προσπαθήστε να προσφέρετε ευέλικτα προγράμματα που μπορούν να προσαρμοστούν σε φορτωμένα προγράμματα εργασίας και αποδεχθείτε ότι οι υποχρεώσεις ορισμένων συμμετεχόντων/ουσών αναπόφευκτα θα έρχονται σε σύγκρουση με την εκπαίδευσή σας.

5. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες έχουν κίνητρα μάθησης.

Οι ενήλικες μπορεί να θέλουν να μάθουν κάτι λόγω εξωτερικών κινήτρων. Για παράδειγμα, μια εταιρεία μπορεί να έχει αναθέσει έναν νέο ρόλο σε έναν/μία υπάλληλο και εκείνος/η να πρέπει με τη σειρά του/της να αποκτήσει νέες δεξιότητες. Ωστόσο, οι ενήλικες μαθαίνουν καλύτερα όταν έχουν εσωτερικό κίνητρο, το οποίο πηγάζει από την επιθυμία τους να αυτοβελτιωθούν, να αναπτυχθούν επαγγελματικά, να αναβαθμίσουν την ποιότητα της ζωής τους ή να επικαιροποιήσουν τις γνώσεις τους.

Μεθοδολογίες

Για την επίτευξη οποιουδήποτε στόχου, χρειαζόμαστε πάντα μια αποτελεσματική στρατηγική. Το ίδιο ισχύει και στην εκπαίδευση. Για να πετύχουμε μαθησιακά αποτελέσματα, ορίζουμε μια σειρά από παιδαγωγικές στρατηγικές, οι οποίες είναι γνωστές ως «Μεθοδολογία Διδασκαλίας – Μάθησης».

Μάθηση που Βασίζεται σε Προκλήσεις

Ο/Η εκπαιδευτικός προτείνει απαιτητικές δραστηριότητες γύρω από ένα επιχειρηματικό πρόβλημα προωθώντας την έρευνα και την καινοτομία σε πραγματικά πλαίσια, την εφαρμογή της γνώσης στην πράξη και την αποτελεσματική χρήση των πόρων.

Ενεργός Μάθηση

Ο/Η εκπαιδευτικός συντονίζει τις δραστηριότητες και τους πόρους, προκειμένου να εμπλέξει τους/τις ηλικιωμένους/ες στην οικοδόμηση δικών τους γνώσεων μέσω του σχεδιασμού δραστηριοτήτων ανακάλυψης, κατανόησης και πρακτικής

Ουσιαστική Μάθηση

Ο/Η εκπαιδευτικός σχεδιάζει δραστηριότητες που στηρίζονται σε προηγούμενες γνώσεις των ηλικιωμένων, οι οποίες θα χρησιμεύσουν ως βάση για τις νέες γνώσεις, προκειμένου να διευκολυνθεί η κατανόηση, η αφομοίωση και η διατήρησή τους.

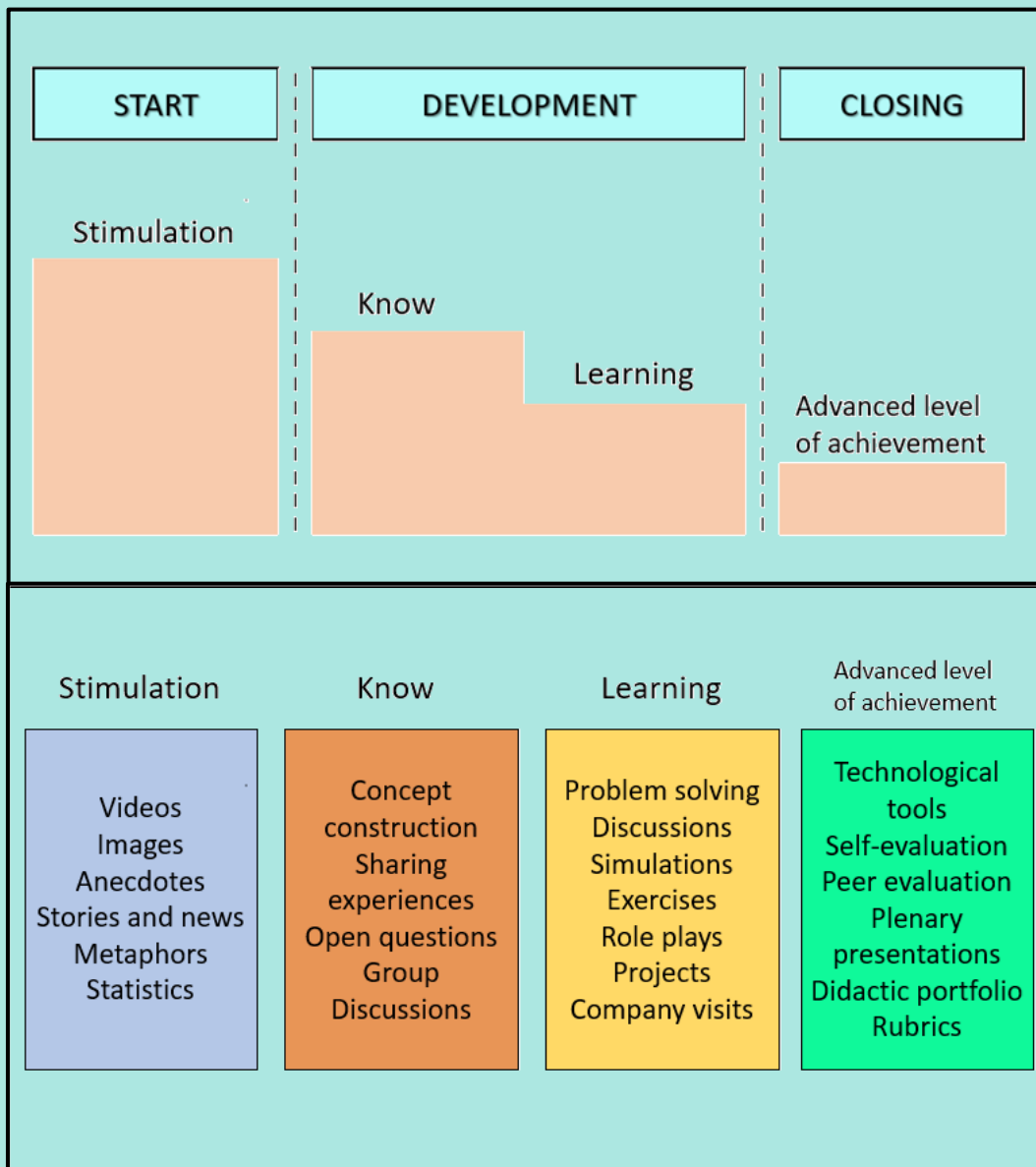

Μαθαίνω Πώς Να Μαθαίνω

Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει στους/στις ηλικιωμένους/ες χώρους για άσκηση της μεταγνώσης, η οποία συνίσταται στην ανακάλυψη, τον αναστοχασμό και την οργάνωση προσωπικών διαδικασιών και στρατηγικών μάθησης.

ΣΤΑΔΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Ποια είναι η δική σας μέθοδος διδασκαλίας;

Αν και οι περισσότεροι/ες εκπαιδευτικοί αλλάζουν στυλ διδασκαλίας για να προσαρμοστούν στις ανάγκες των μαθητών/ριών ή στο εκάστοτε θέμα, ένα από αυτά τα στυλ ξεχωρίζει από τα άλλα ως προτιμώμενη μέθοδος. Κάθε στυλ διδασκαλίας έχει πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα τόσο για τον/την εκπαιδευτικό όσο και για τον/τη μαθητή/ρια.

Αν χρειαστεί να προετοιμάσετε το επόμενο εκπαιδευτικό σεμινάριο ή υλικό εκπαίδευσης, θυμηθείτε τα βασικά σημεία της εκπαίδευσης ενηλίκων. Οι ενήλικες μαθαίνουν όταν:

- ✓ Το χρειάζονται και το θέλουν.
- ✓ Γνωρίζουν τα οφέλη που μπορεί να προσφέρει η εκπαίδευση και τα προβλήματα που θα μπορέσουν να επιλύσουν.
- ✓ Είναι σε θέση να συνδέσουν νέες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις με τις εμπειρίες τους (νέες και παλαιότερες, δικές τους και άλλων).
- ✓ Έχουν την ευκαιρία να εξασκήσουν τις δεξιότητες που μαθαίνουν.
- ✓ Δεν νιώθουν να απειλούνται από το περιβάλλον.
- ✓ Και ασφαλώς...όταν διασκεδάζουν.

Κεφάλαιο 3: Ο ρόλος των εκπαιδευτών ενηλίκων στην εκπαίδευση ατόμων 65+

Άτομα 65+ ως ομάδα-στόχος

Τα άτομα 65+ αποτελούν μια πολύ συγκεκριμένη ομάδα-στόχο στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Συχνά η εκπαίδευση ενηλίκων έχει ως κίνητρο την επαγγελματική ανάπτυξη. Με τον ηλικιωμένο πληθυσμό αυτό το κίνητρο μπορεί να διαφέρει, καθώς πολλοί θα έχουν συνταξιοδοτηθεί μέχρι την ηλικία των 65 ετών. Επομένως, είναι βασικό για έναν εκπαιδευτή να γνωρίζει **τα κίνητρα** ενός συμμετέχοντα τρίτης ηλικίας και να τα τροφοδοτεί.

Μια άλλη ιδιαιτερότητα των ατόμων 65+ ως ομάδα στόχος είναι η ηλικία τους. Από τη μία πλευρά, η ηλικία τους συνεπάγεται μεγάλη εμπειρία. Οι συμμετέχοντες έχουν συχνά μεγαλύτερη εμπειρία ζωής από τον εκπαιδευτικό. Από την άλλη πλευρά, τα άτομα αυτά είναι πιο ευαίσθητα. Πολλά άτομα 65+ δυσκολεύονται με την ακοή ή την όραση. Είναι, επομένως, εξίσου σημαντικό να διευκολυνθούν οι ενδεχόμενες δυσκολίες.

Η τελευταία πτυχή που πρέπει να επισημανθεί σχετικά με τα άτομα 65+ ως ομάδα-στόχο είναι η **ετερογένειά** τους ως πληθυσμού. Κάθε άτομο 65+ έχει τη δική του ιστορία ζωής με τις δικές του εμπειρίες. Μπορεί να έχουν διάφορες εμπειρίες με τη μάθηση ή την εργασία: κάποιιοι μπορεί να έχουν εργαστεί σε όλη τους τη ζωή, άλλοι (συχνά γυναίκες) μπορεί να ήταν νοικοκυρές.

Ομοίως, οι γνώσεις που έχουν τα άτομα 65+ όσον αφορά τις δεξιότητες ΤΠΕ μπορεί να είναι ατομικές. Το εύρος **των δεξιοτήτων** των ατόμων 65+ είναι μεγάλο, ξεκινώντας από την πιθανή μηδενική εμπειρία της τεχνολογίας σε καθημερινή χρήση. Συνεπώς, είναι επιπλέον δύσκολο τα άτομα 65+ να θεωρηθούν ως μία ομάδα-στόχος λόγω της προαναφερθείσας ποικιλίας στις εμπειρίες ζωής.

Ο ρόλος του εκπαιδευτή

1 Ο εκπαιδευτής, ο οποίος εργάζεται με άτομα 65+, πρέπει να αναπτύξει μια πολύ λεπτή κατανόηση του ακροατηρίου. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τα άτομα 65+ αποτελούν ένα πολύ συγκεκριμένο και συνάμα ποικιλόμορφο ακροατήριο. Έχουν δυσκολίες που μπορεί να είναι παρόμοιες, αλλά οι εμπειρίες ζωής τους είναι τόσο ατομικές όσο και οι μεμονωμένοι συμμετέχοντες. Επομένως, αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για τον εκπαιδευτή να έχει ευαισθησία για την ομάδα-στόχο. Υπό αυτή την έννοια, θα ήταν σκόπιμο να έχει εμπειρία στην εργασία με άτομα 65+ από προηγούμενα επαγγέλματα.

2 Από την άλλη πλευρά, η διαφορά γενεών σημαίνει ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες είναι εξοικειωμένοι μόνο με τις μεθόδους διδασκαλίας που εφαρμόζονται στην τάξη. Από τη σχολική τους θητεία, οι περισσότεροι θα θυμούνται να διδάσκονται μόνο από ένα μεγαλύτερο άτομο που τους εξηγεί αυτά που δεν γνωρίζουν ακόμα. Αυτή η μέθοδος, ωστόσο, είναι τόσο ξεπερασμένη και δεν αποτελεί την κύρια μέθοδο διδασκαλίας στο πρόγραμμα κατάρτισης e-Protect.

3 Μια άλλη μοναδική πτυχή του ρόλου του εκπαιδευτή, όταν εργάζεται με άτομα 65+, είναι ότι οι συμμετέχοντες είναι όλοι μεγαλύτεροι από τον ίδιο. Από τη μία πλευρά, η κυρίαρχη διαφορά ηλικίας μπορεί να προκαλέσει μια ανισόρροπη σχέση. Εδώ ο εκπαιδευτής πρέπει να σέβεται την ηλικία των συμμετεχόντων και την εμπειρία που φέρνουν, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να επιδεικνύει κυριαρχία στις εξειδικευμένες γνώσεις του.

4 Ωστόσο, ο εκπαιδευτής πρέπει να έχει υπόψη του ότι τα άτομα 65+ μπορεί να μην είναι εξοικειωμένα με μια συνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Όταν ένας συμμετέχοντας έχει μικρή εμπειρία στην αυτοπροσανατολισμένη μάθηση, αυτή η μέθοδος ανταλλαγής και εκμάθησης εμπειριών μπορεί να είναι δύσκολη. Ταυτόχρονα, με την παρουσίαση του εκπαιδευτή είναι σημαντικό να αποσαφηνίζεται ο ρόλος του, αλλιώς οι συμμετέχοντες που δεν έχουν ξανασυναντήσει αυτή τη μέθοδο διδασκαλίας μπορεί να αισθανθούν απώλεια προσανατολισμού.

Δουλεύοντας με τους συμμετέχοντες

Δεδομένου ότι τα άτομα 65+ αποτελούν μια πολύ ετερογενή ομάδα-στόχο, είναι σημαντικό να προσπαθήσουμε να τους φέρουμε κοντά. Όλοι ενδιαφέρονται να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στις ΤΠΕ, γι' αυτό δήλωσαν συμμετοχή στο μάθημα e-Protect. Επιπλέον, είναι ζωτικής σημασίας να βρεθεί ένα κοινό σημείο εκκίνησης.

Ενώ ο εκπαιδευτής προσπαθεί να ενώσει την ομάδα ως ένα σύνολο, θα πρέπει να μάθει και για τους μεμονωμένους συμμετέχοντες. Από τη μία πλευρά, διάφορα κίνητρα φέρνουν τα άτομα 65+ στα μαθήματα. Από την άλλη πλευρά, έχουν διάφορα ερωτήματα για τα οποία θέλουν να μάθουν. Και οι δύο διαστάσεις του μεμονωμένου μαθητή είναι σημαντικές. Η γνώση των ατομικών κινήτρων και των ανοιχτών ερωτήσεων βοηθά τον εκπαιδευτικό να συνδεθεί με τους μεμονωμένους συμμετέχοντες και να τους κάνει να νιώσουν ότι αναγνωρίζονται.

Παράδειγμα: Τι θα θέλατε να ξέρετε μέχρι το τέλος του μαθήματος;

Προσπαθήστε να θυμάστε τις επιμέρους απαντήσεις και να επιστρέψετε σε αυτές όταν εξηγείτε ένα θέμα ή απαντάτε σε μια ερώτηση.

Εμπειρίες των ατόμων 65+

Στο επίπεδο της μεθοδολογίας, είναι σημαντικό να ενσωματωθούν προσεκτικά οι διάφορες εμπειρίες που κουβαλούν τα άτομα ηλικίας 65+ στα μαθήματα. Είναι σημαντικό να κινητοποιηθούν οι συμμετέχοντες, ώστε να μοιραστούν τις εμπειρίες τους.

Οι εμπειρίες μπορούν να είναι παραδείγματα από την καθημερινότητα, όπου οι συμμετέχοντες θα αφηγηθούν μια κατάσταση από τη ζωή τους. Ταυτόχρονα, μπορεί να είναι κάτι που έχουν ακούσει ή διαβάσει. Η εμφύχωση των ατόμων 65+ σημαίνει επίσης να τους κάνουμε να μοιραστούν τις δυσκολίες και τις απορίες τους.

Για να φέρετε το μάθημα σε ένα πιο απλό επίπεδο μπορείτε να ρωτήσετε τους συμμετέχοντες για ερωτήσεις που έχουν προκύψει στην καθημερινή τους ζωή ή κατά την επίλυση των ασκήσεων. Για να απαντήσει σε αυτές τις ερωτήσεις θα ήταν μεγάλο πλεονέκτημα για τον εκπαιδευτή αν γνωρίζει τις εμπειρίες των συμμετεχόντων. Με αυτόν τον τρόπο ο εκπαιδευτής μπορεί να δώσει μια πολύ λεπτομερή και χρήσιμη απάντηση στην ερώτηση.

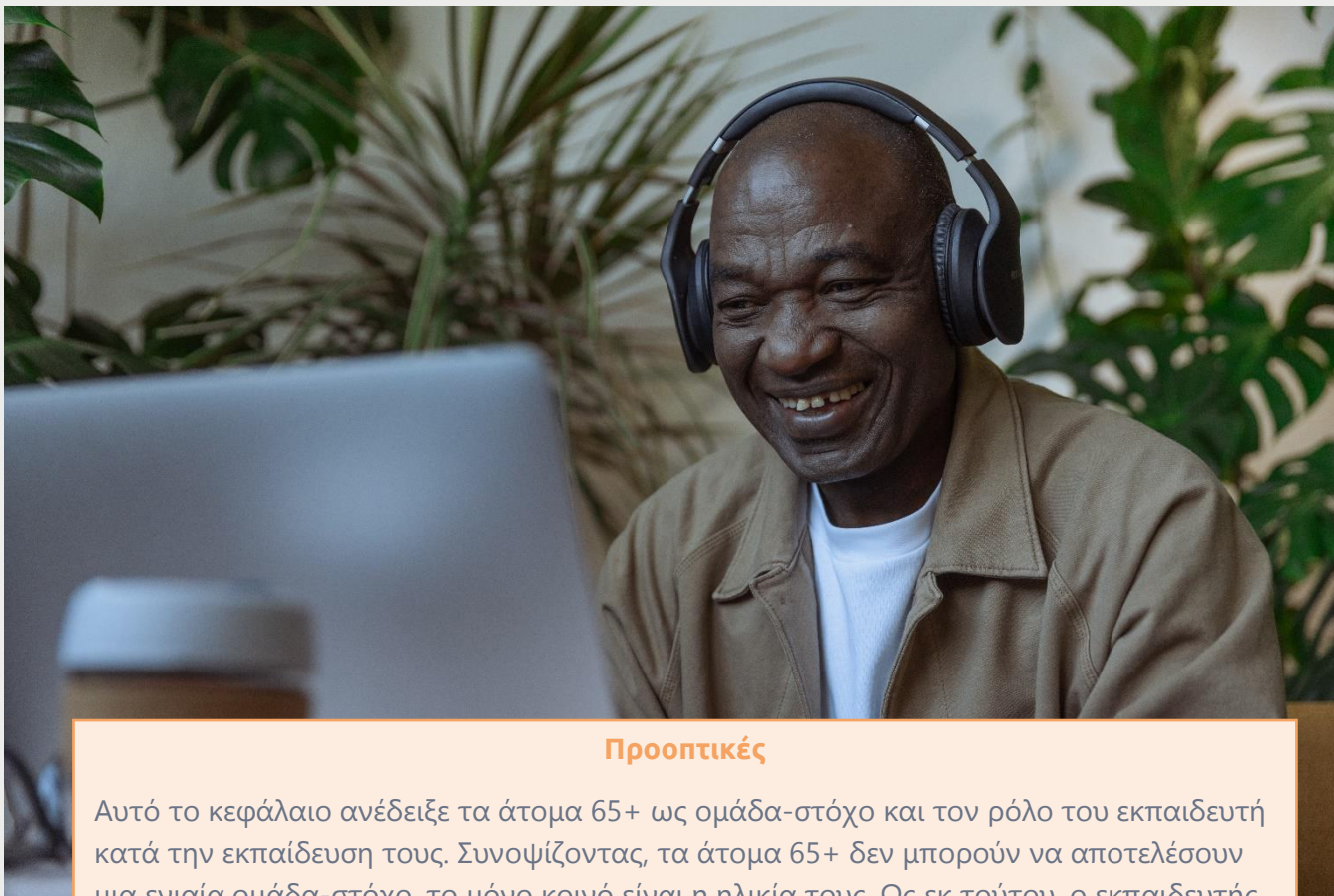
Ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων ΤΠΕ

Με τις ψηφιακές δεξιότητες ΤΠΕ, η πρακτική έχει σημασία. Οι μέθοδοι που εφαρμόζονται στην τάξη, στις οποίες οι τελειόφοιτοι είναι περισσότερο εξοικειωμένοι, δεν θα πρέπει να αποτελούν επιλογή κατά τη διδασκαλία δεξιοτήτων ΤΠΕ. Εδώ ο εκπαιδευτικός θα πρέπει κυρίως να διευκολύνει την εξάσκησή τους και να υποστηρίζει την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων.

Όταν πρόκειται για την ψηφιακή τεχνολογία, πολλοί εκπαιδευτές ενηλίκων επιβεβαιώνουν ότι τα άτομα 65+ θέλουν απλώς να ξέρουν πώς να κάνουν κάτι. Τις περισσότερες φορές θα έχουν ακούσει για κάποια εφαρμογή από τα εγγόνια τους. Όταν έρχονται σε ένα μάθημα ΤΠΕ, συχνά θέλουν απλώς να μάθουν για την εφαρμογή για την οποία έχουν μιλήσει τα εγγόνια τους και απλά θέλουν να μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή.

Όταν εργάζεται με το πρόγραμμα σπουδών e-Protect, ο εκπαιδευτής ενηλίκων θα πρέπει να είναι σε θέση να προχωρήσει πέρα από τη συγκεκριμένη επιθυμία που μπορεί να φέρει ένας συμμετέχοντας στο μάθημα. Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να δείξει όχι μόνο πώς χρησιμοποιείται μια εφαρμογή, αλλά και ποιες είναι οι επιπτώσεις της. Ειδικά όταν πρόκειται για τις ρυθμίσεις απορρήτου και το απόρρητο δεδομένων, η συζήτηση σχετικά με τις επιπτώσεις είναι ζωτικής σημασίας. Κάθε συμμετέχοντας μπορεί να έχει ατομικές ανάγκες και επιθυμίες για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Με τη συζήτηση των επιπτώσεων ο εκπαιδευτής μπορεί να οδηγήσει τον κάθε συμμετέχοντα στο δικό του συμπέρασμα για το ποια λύση θα μπορούσε να ταιριάζει καλύτερα στις ανάγκες του.

Το πρόγραμμα σπουδών e-Protect, ωστόσο, έχει στοιχεία και διαφάνειες όπου εξηγούνται οι γνώσεις των εμπειρογνομόνων. Αυτό δίνει στον εκπαιδευτή τη δυνατότητα να μεταδώσει σύντομα γνώσεις μπροστά στην τάξη κατά τη διάρκεια ενός μαθήματος. Η επιτυχία του μαθήματος, στη συνέχεια, έγκειται στις επακόλουθες φάσεις δοκιμής και λάθους, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να εξερευνήσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους.

Προοπτικές

Αυτό το κεφάλαιο ανέδειξε τα άτομα 65+ ως ομάδα-στόχο και τον ρόλο του εκπαιδευτή κατά την εκπαίδευση τους. Συνοψίζοντας, τα άτομα 65+ δεν μπορούν να αποτελέσουν μια ενιαία ομάδα-στόχο, το μόνο κοινό είναι η ηλικία τους. Ως εκ τούτου, ο εκπαιδευτής ενηλίκων πρέπει να δώσει προσοχή τόσο στις κοινωνικές δεξιότητες όσο και στις εξειδικευμένες γνώσεις επί του θέματος.

Εν κατακλείδι, μετά την επεξεργασία των διαφορετικών μεθόδων για τις διάφορες ειδικότητες, ο ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων παραμένει ο ίδιος για κάθε ομάδα-στόχο. Στο τέλος, η ανάγκη του κάθε συμμετέχοντα είναι αυτή που βρίσκεται στο επίκεντρο του μαθήματος που σχεδιάζεται. Επομένως, ο κύριος στόχος δεν πρέπει να είναι η όσο το δυνατόν ταχύτερη εκτέλεση του σχεδίου μαθήματος, αλλά η διευκόλυνση των αναγκών του κάθε εκπαιδευόμενου με οδηγό του προγράμματος κατάρτισης e-Protect.

Κεφάλαιο 4: Η κλίμακα δεξιοτήτων του e-Protect

Η κλίμακα δεξιοτήτων του e-Protect είναι ένα ισχυρό και καινοτόμο εργαλείο για τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας των ατόμων 65+ όσον αφορά τις δεξιότητες και τις ικανότητες προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων.

Η κλίμακα είναι χρήσιμη για τους επαγγελματίες που εργάζονται με αυτή την ομάδα-στόχο, καθώς επιτρέπει μια σαφή εικόνα των εκπαιδευτικών αναγκών όσον αφορά τις ικανότητες προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων.

Η κλίμακα ικανοτήτων e-Protect περιλαμβάνει 10 βασικούς τομείς ικανοτήτων που χωρίζονται σε 3 κύριες θεματικές περιοχές: πληρωμές και συναλλαγές στο διαδίκτυο και προστασία δεδομένων και ιδιωτικότητα.

Σύμφωνα με τα τέσσερα ιεραρχικά επίπεδα δεξιοτήτων (βασικό, ενδιάμεσο, προχωρημένο, επίπεδο εμπειρογνώμονα), όπως προσαρμόζονται στην ομάδα-στόχο, οι εν λόγω τομείς ικανοτήτων αναπτύσσουν 40 συγκεκριμένες και αλληλένδετες δεξιότητες. Η κλίμακα ικανοτήτων ακούγεται σαν ένα περίπλοκο εργαλείο, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Οι χρήστες μπορούν να έχουν ηλεκτρονική πρόσβαση στην κλίμακα στον ιστότοπο του έργου e-Protect και να περιηγηθούν για να κατανοήσουν την απλότητα και την κλιμακωτή δομή της κλίμακας. Ένα στιγμιότυπο της Κλίμακας Δεξιοτήτων δίνεται παρακάτω.

1. Συμπεριφορά και προστασία των καταναλωτών: Ο τομέας αυτός αφορά τις σημαντικότερες δεξιότητες για μια ασφαλή και συνειδητή εμπειρία κατά την αγορά αγαθών και υπηρεσιών στο διαδίκτυο. Ασχολείται με τα συναισθήματα, τις στάσεις και τις προτιμήσεις του καταναλωτή που επηρεάζουν τις επιλογές, καθώς και με την κρίσιμη ικανότητα αποφυγής κινδύνων και απάτης.

Διαδικτυακές αγορές: Τι πρέπει να γνωρίζουν τα άτομα 65+ για να έχουν πρόσβαση και να περιηγούνται στις ψηφιακές αγορές, να αναζητούν αγαθά και υπηρεσίες, να αξιολογούν και να συγκρίνουν τα εντοπισμένα αποτελέσματα και να λαμβάνουν αποφάσεις με κριτικό τρόπο σε κάθε φάση.

Δικαιώματα καταναλωτή και ευθύνες πωλητή: Οι γνώσεις σχετικά με τους κανόνες των ψηφιακών αγορών, συμπεριλαμβανομένων των δεικτών αξιολόγησης της αξιοπιστίας των πωλητών, του τρόπου διεκδίκησης των δικαιωμάτων των καταναλωτών και της προσφυγής ή της παροχής υποστήριξης σε άλλους.

Εμπορικές διαφημίσεις: Πώς να αναγνωρίζετε την εμπορική επικοινωνία, να αξιολογείτε κριτικά και να ερμηνεύετε τις πληροφορίες και τις πρακτικές της και να βελτιστοποιείτε το άμεσο μάρκετινγκ σύμφωνα με τις προτιμήσεις του χρήστη.

Υπεύθυνη κατανάλωση: Η συνειδητοποίηση του αντίκτυπου της καταναλωτικής συμπεριφοράς και των επιλογών στο περιβάλλον και η προάσπιση της κοινωνικά υπεύθυνης και βιώσιμης κατανάλωσης.

Διαδικτυακές
αγορές

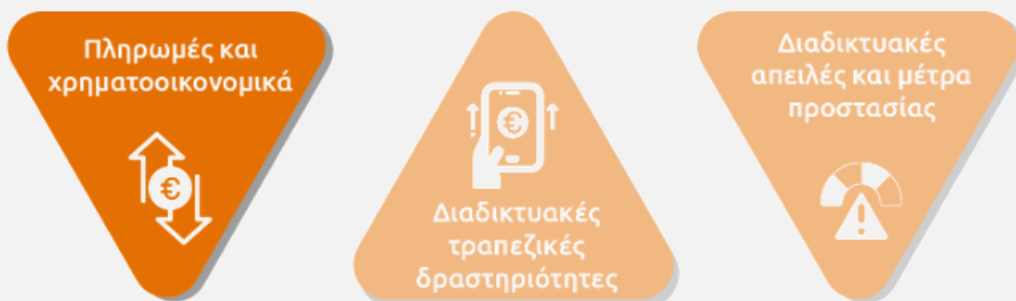

Δικαιώματα
καταναλωτή και
ευθύνες πωλητή

Εμπορικές
διαφημίσεις

Υπεύθυνη
κατανάλωση

2. Διαδικτυακές πληρωμές και συναλλαγές: Ο τομέας αυτός αναπτύσσει τις απαιτούμενες δεξιότητες για τη διενέργεια συναλλαγών μέσω του διαδικτύου, καθώς και για τη διαχείριση των προσωπικών οικονομικών. Η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας κατέχει επίσης ουσιαστική θέση σε αυτή την κατηγορία λόγω της λιγότερο ρυθμιζόμενης δραστηριότητας.

Πληρωμές και χρηματοοικονομικά: Η γνώση και η ασφαλής πρόσβαση στις διαθέσιμες χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τα κανάλια πληρωμών, καθώς και η έναρξη και τεκμηρίωση των συναλλαγών.

Διαδικτυακές τραπεζικές δραστηριότητες: Πώς να έχετε πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς τραπεζικούς λογαριασμούς, να διαχειρίζεστε τις περιλαμβανόμενες επιλογές και υπηρεσίες και να δρομολογείτε απλές μεταφορές και συνήθειες πληρωμές μέσω e-banking.

Διαδικτυακές απειλές και μέτρα προστασίας: Ποιες είναι οι πιο συνηθισμένες διαδικτυακές απειλές και απάτες, πώς να τις αναγνωρίζετε, καθώς και μέθοδοι αμφισβήτησης της δόλιας χρήσης, επανόρθωσης και επιστροφής χρημάτων, αν αυτό κριθεί αποδεκτό.

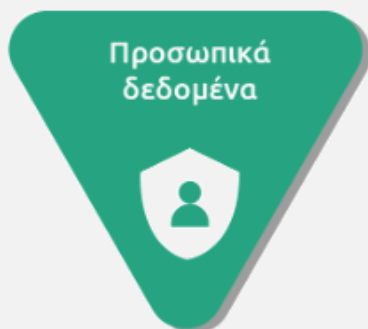
Σημείωση! Οι ικανότητες της κλίμακας αυτής περιορίζονται εδώ. Τα άτομα θα πρέπει να αναγνωρίζουν την ανάγκη να εντοπίζουν περισσότερα κενά ικανοτήτων και να ενημερώνονται για τις τεράστιες μεταβαλλόμενες συνθήκες του ψηφιακού κόσμου, ώστε να διατηρούν ένα υψηλό επίπεδο ψηφιακού γραμματισμού.

3. Προστασία δεδομένων και απόρρητο: Ο τομέας αυτός αναφέρεται στις αρμοδιότητες που απαιτούνται για την προστασία των προσωπικών μας δεδομένων και της ζωής μας και τη διατήρηση της διακριτικής ευχέρειας επιλογής. Περιλαμβάνει τη διαδικτυακή δραστηριότητα των ατόμων καθώς και την αλληλεπίδραση με άλλους χρήστες μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Προσωπικά δεδομένα: Να γνωρίζει πώς και γιατί συλλέγονται προσωπικά δεδομένα, να αναγνωρίζει τους όρους της πολιτικής απορρήτου, καθώς και να λαμβάνει μέτρα για την προστασία και τη διαχείριση των προσωπικών λογαριασμών.

Ψηφιακή ταυτότητα: Γιατί η χρήση ψηφιακών ταυτοτήτων είναι σημαντική, πώς να αναπτύσσετε και να δημιουργείτε προσωπικούς λογαριασμούς και να διαχειρίζεστε τις προτιμήσεις, για να απολαμβάνετε τα οφέλη των διαδικτυακών προφίλ.

Κοινωνική δικτύωση: Ποια είναι η δυναμική των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, πώς να αλληλεπιδράτε υπεύθυνα σε ψηφιακές κοινότητες, να προσαρμόζετε τις ρυθμίσεις απορρήτου και να συνεισφέρετε θετικά μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

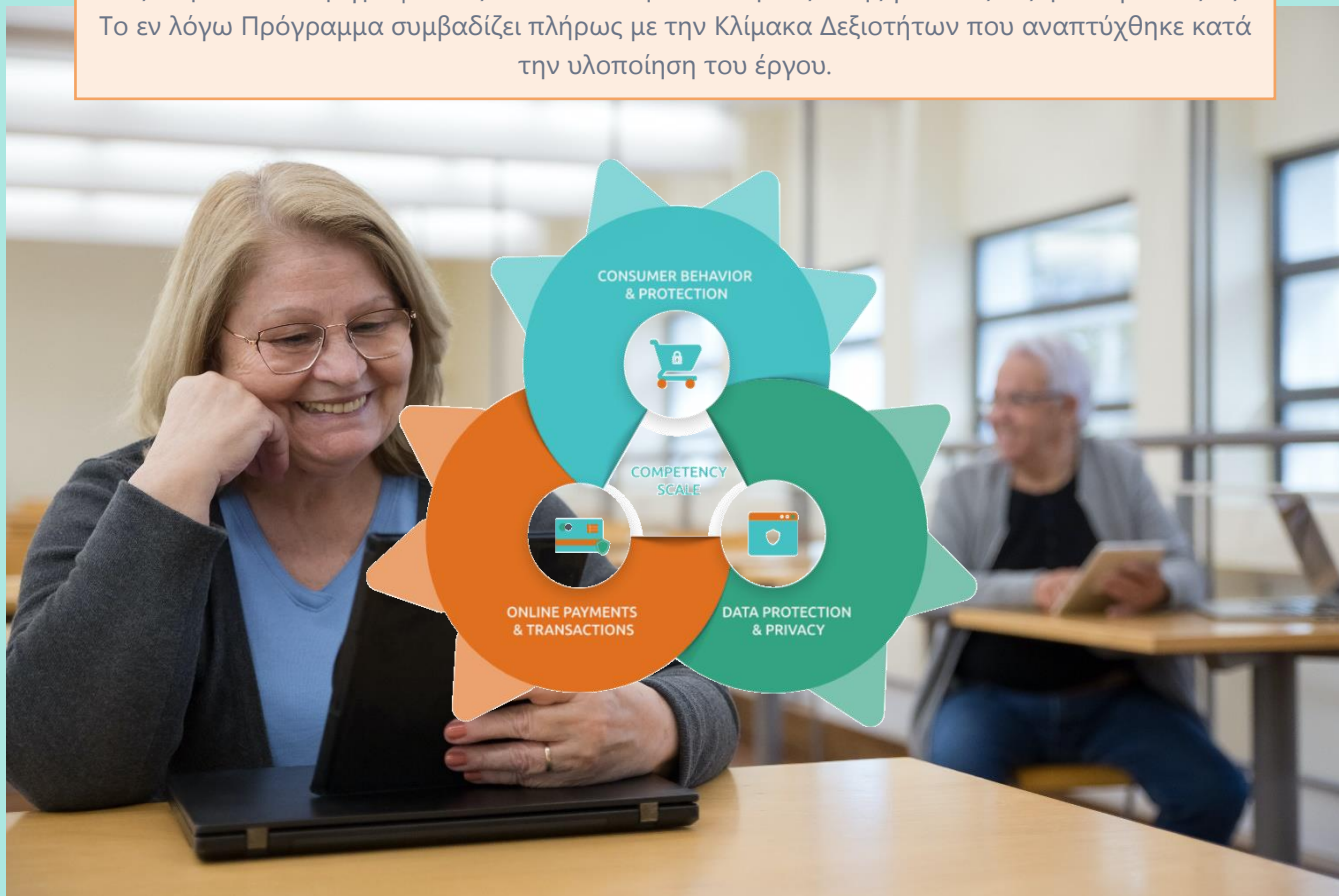

Σημείωση! Οι προηγούμενες εργασίες, τα αποτελέσματα, τα συμπεράσματα και οι συστάσεις παρουσιάζονται στη διακρατική έκθεση.

Κεφάλαιο 5. Το πρόγραμμα κατάρτισης του e-Protect

Περιγραφή του Προγράμματος Κατάρτισης

Το Πρόγραμμα Κατάρτισης e-Protect χαρτογραφεί τις ικανότητες Ασφάλειας στο Διαδίκτυο σχετικά με την προστασία των καταναλωτών και των προσωπικών δεδομένων παρουσιάζοντας αναλυτικά τα μαθησιακά αποτελέσματα από πλευράς γνώσεων και δεξιοτήτων και περιγράφοντας κάθε ικανότητα και την αξία της για τους/τις ηλικιωμένους/ες. Το εν λόγω Πρόγραμμα συμβαδίζει πλήρως με την Κλίμακα Δεξιοτήτων που αναπτύχθηκε κατά την υλοποίηση του έργου.

Κεφάλαιο 5. Το πρόγραμμα κατάρτισης του e-Protect

Το Πρόγραμμα Κατάρτισης e-Protect συγκροτήθηκε με βάση τις 3 θεματικές ενότητες της Κλίμακας Δεξιοτήτων και τις υποενότητες τους, οι οποίες βασικά αναπτύσσονται σε 10 επιμέρους τομείς δεξιοτήτων της εν λόγω κλίμακας. Πιο συγκεκριμένα, τα κεφάλαια του Προγράμματος Μαθημάτων e-Protect είναι τα ακόλουθα:

Θεματική ενότητα	Υποενότητες / Τομείς Δεξιοτήτων
1. Συμπεριφορά και προστασία καταναλωτή	1.1. Διαδικτυακές αγορές
	1.2. Δικαιώματα καταναλωτή και ευθύνες πωλητή
	1.3. Εμπορικές διαφημίσεις
	1.4. Υπεύθυνη κατανάλωση
2. Διαδικτυακές πληρωμές και συναλλαγές	2.1. Πληρωμές και χρηματοοικονομικά
	2.2. Διαδικτυακές τραπεζικές δραστηριότητες
	2.3. Διαδικτυακές απειλές και μέτρα προστασίας
3. Προστασία δεδομένων και ιδιωτικής ζωής	3.1. Προσωπικά δεδομένα και ιδιωτικότητα
	3.2. Ψηφιακή ταυτότητα
	3.3. Ασφαλής κοινωνική δικτύωση

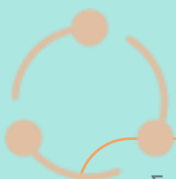
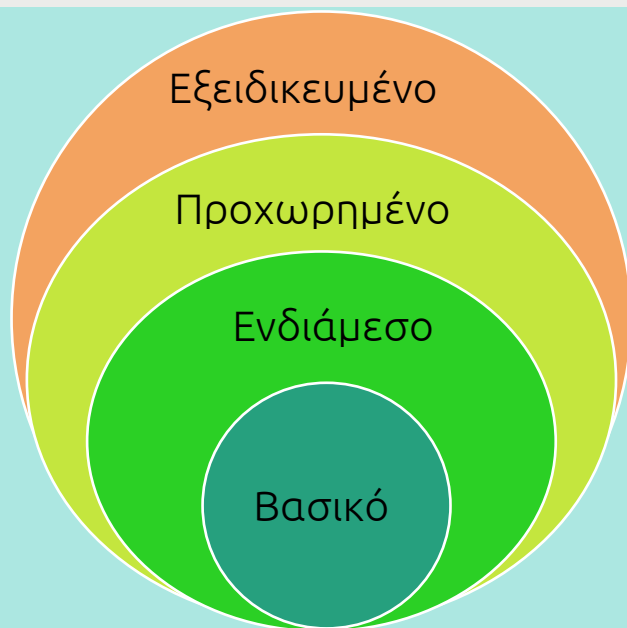
Δομή των Σχεδίων Μαθημάτων

Κάθε Κεφάλαιο του Προγράμματος Μαθημάτων e-Protect θα έχει την εξής δομή:

1. Μαθησιακά Αποτελέσματα
2. Ορισμός της ικανότητας
3. Αξία της δεξιότητας
4. Μαθησιακή Δραστηριότητα
5. Δραστηριότητες Αξιολόγησης
6. Βιβλιογραφία

Διαβαθμισμένη προσέγγιση της διδασκαλίας

Όλες οι διδακτικές ενότητες έχουν σχεδιαστεί σύμφωνα με τη λογική της διαβαθμισμένης διδασκαλίας. Το περιεχόμενό τους οργανώνεται σε επίπεδα με αυξανόμενη πολυπλοκότητα. Για να κατανοήσετε τη διαβαθμισμένη προσέγγιση της διδασκαλίας που έχει χρησιμοποιηθεί στο Πρόγραμμα, μπορείτε να δείτε το παρακάτω σχήμα:

Στην αρχή, παρουσιάζεται η απλούστερη εκδοχή μιας εργασίας. Στη συνέχεια, ακολουθεί μια πιο σύνθετη εκδοχή μιας εργασίας που απαιτεί περισσότερες γνώσεις και δεξιότητες. Με αυτόν τον τρόπο, το εκπαιδευόμενο άτομο είναι σε θέση να αναπτύξει ένα σημαντικό πλαίσιο, στο οποίο μπορούν να αφομοιωθούν οι επακόλουθες ιδέες και δεξιότητες, και αποκτά πιο σταθερές γνωστικές δομές και επομένως, καλύτερη διατήρηση και μεταφορά της γνώσης. Επιπλέον, αυξάνει τα κίνητρα μέσω της δημιουργίας ουσιαστικών μαθησιακών πλαισίων.

Πώς να χρησιμοποιήσετε το Πρόγραμμα Κατάρτισης e-Protect

Η παράδοση κάθε διδακτικής ενότητας θα πρέπει να ξεκινά με την περιγραφή των επιδιωκόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων. Έπειτα, ο/η εκπαιδευτής/ρια θα πρέπει να προσδιορίσει τη δεξιότητα που θα αποκτήσουν οι εκπαιδευόμενοι/ες μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας και να εξηγήσει γιατί η εν λόγω δεξιότητα είναι σημαντική για τους/τις ηλικιωμένους/ες.

Ο/Η εκπαιδευτής/ρια θα συνεχίσει με τα κύρια περιεχόμενα της ενότητας, τα οποία χωρίζονται με βάση το επίπεδο δυσκολίας και πολυπλοκότητας. Τα επίπεδα που θα χρησιμοποιηθούν είναι τα εξής: βασικό, ενδιάμεσο, προχωρημένο και εξειδικευμένο.

Κατόπιν, η μαθησιακή δραστηριότητα, η οποία έχει σχεδιαστεί σε τέσσερα στάδια σύμφωνα με τα παραπάνω επίπεδα, θα πρέπει να υλοποιηθεί ατομικά ή σε ομάδες. Η δραστηριότητα αυτή, θα βοηθήσει τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να αναπτύξουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις τους σχετικά με το θέμα της ενότητας.

Το τελευταίο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις αξιολόγησης. Ο/Η εκπαιδευτής/ρια μπορεί να διανείμει φωτοτυπίες και να παραχωρήσει λίγο χρόνο στους/στις εκπαιδευόμενες για να απαντήσουν στις ερωτήσεις ή να τους δώσει το ερωτηματολόγιο για να το απαντήσουν στο σπίτι τους μετά από μια σύντομη περίοδο αναστοχασμού δίνοντάς τους έτσι την ευκαιρία να αξιολογήσουν τους εαυτούς τους. Το ίδιο μπορεί να γίνει και στη διαδικτυακή παράδοση των ενότητων. Ο/Η εκπαιδευτής/ρια μπορεί να προετοιμάσει μια φόρμα Google και να τη μοιραστεί με τους/τις εκπαιδευόμενους/ες. Είναι σημαντικό οι εκπαιδευόμενοι/ες να δουν τα λάθη τους και να κατανοήσουν γιατί οι απαντήσεις τους ήταν λανθασμένες.

Το Πρόγραμμα Μαθημάτων e-Protect μπορεί να υλοποιηθεί δια ζώσης, διαδικτυακά ή με έναν συνδυαστικό τρόπο. Ακολουθούν μερικές συμβουλές για τη διεξαγωγή δια ζώσης, διαδικτυακών και υβριδικών μαθημάτων.

Κεφάλαιο 5. Το πρόγραμμα κατάρτισης του e-Protect

Δια ζώσης μαθήματα

Χρήση διαδικτυακών εργαλείων

Τα δια ζώσης μαθήματα μπορούν να ωφεληθούν ιδιαίτερα από τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων. Γι' αυτό, ο/η εκπαιδευτής/ρια θα πρέπει πρώτα να εντοπίσει τα στοιχεία του μαθήματος στα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει διαδικτυακά εργαλεία και στη συνέχεια, να επιλέξει εκείνα που υπηρετούν τον σκοπό του μαθήματος. Ορισμένα χρήσιμα εργαλεία είναι τα εξής: Padlet, Ideaboardz, Mindmeister, Popplet κτλ.

Συζήτηση στην τάξη

Ο/Η εκπαιδευτής/ρια θα πρέπει να διαμορφώσει ένα ασφαλές περιβάλλον όπου οι εκπαιδευόμενοι/ες θα μπορούν να εξερευνήσουν τις σκέψεις τους για ένα θέμα με άλλους/ες. Είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να εξετάσουν διαφορετικές οπτικές γωνίες. Ο/Η εκπαιδευτής/ρια καλό θα ήταν να ενθαρρύνει την ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών.

Διαδικτυακά μαθήματα

Διαδικτυακή διάλεξη

Ο/Η εκπαιδευτής/ρια θα πρέπει:

- ❖ Να παρέχει links για σχετικούς πόρους και λοιπά websites.
- ❖ Να διανέμει το μάθημα ή σημειώσεις στους/στις εκπαιδευόμενους/ες μέσω e-mail.
- ❖ Να διαιρέσει μια μεγάλη παρουσίαση σε μικρότερα τμήματα. Οι σύντομες διαλέξεις παρέχουν αρκετές πληροφορίες που χρησιμεύουν ως βάση για περαιτέρω ανάγνωση και άλλες μαθησιακές δραστηριότητες.

Συζήτηση

Στους/Στις περισσότερους/ες ενήλικες εκπαιδευόμενους/ες αρέσει η συζήτηση ως διδακτική στρατηγική, επειδή είναι διαδραστική και ενθαρρύνει τη συμμετοχική μάθηση. Η συζήτηση παροτρύνει τους/τις εκπαιδευόμενους/ες να αναλύσουν εναλλακτικούς τρόπους σκέψης και δράσης. Έτσι, εξετάζουν τις προσωπικές τους εμπειρίες και βελτιώνουν την κριτική τους σκέψη. Η συζήτηση είναι συχνά ο πυρήνας ενός διαδικτυακού μαθήματος.

Εργασία σε μικρές ομάδες

Ο/Η εκπαιδευτής/ρια μπορείτε να χωρίσει την ομάδα σε μικρότερες ομάδες προκειμένου οι εκπαιδευόμενοι/ες να συζητήσουν το περιεχόμενο, να ανταλλάξουν ιδέες και να επιλύσουν προβλήματα. Οι εκπαιδευόμενοι/ες μπορούν να παρουσιάσουν τις ιδέες τους, καθώς και να εξετάσουν τις ιδέες που θα διατυπώσουν οι άλλοι. Με αυτόν τον τρόπο, γνωρίζουν μια ποικιλία απόψεων για ένα θέμα.

Κεφάλαιο 5. Το πρόγραμμα κατάρτισης του e-Protect

Υβριδική διδασκαλία

Πρέπει:

- Να βοηθάτε τους/τις εξ αποστάσεως εκπαιδευόμενους/ες να αισθάνονται ότι εξακολουθούν να είναι μέρος της τάξης σας, αν και συνεχίζουν να μαθαίνουν από το σπίτι. Θα μπορούν να συμμετέχουν στις ίδιες δραστηριότητες και μαθήματα που συμμετέχουν και οι εκπαιδευόμενοι/ες μέσω υβριδικής διδασκαλίας.
- Να διατηρείτε τη συχνή αλληλεπίδραση των δια ζώσης και των εξ αποστάσεως εκπαιδευόμενων μέσω δωματίων επιμέρους συσκέψεων (breakout rooms) ή εφαρμογών (apps) όπως το Jamboard, το Kahoot ή το FlipGrid, ώστε να διατηρείται το αίσθημα της κοινότητας.
- Να ορίζετε τις εκπαιδευτικές προσδοκίες που έχετε τόσο από τους/τις δια ζώσης όσο και από τους/τις εξ αποστάσεως εκπαιδευόμενους/ές σας. Αν και μπορεί να είναι διαφορετικές για καθεμία από τις δύο ομάδες, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα πρέπει να γνωρίζουν τις προσδοκίες σας κατά τη διάρκεια του Zoom (π.χ. βιντεοσκόπηση, συμμετοχή και ασφάλεια).
- Να προσφέρετε στους/στις εξ αποστάσεως εκπαιδευόμενους/ες διάφορους τρόπους για να δείχνουν ότι συμμετέχουν κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Το γεγονός ότι οι οθόνες τους μπορεί να είναι απενεργοποιημένες, δεν σημαίνει ότι είναι απόντες/ουσες. Μπορείτε να τους/τις ενθαρρύνετε να ενεργοποιήσουν το μικρόφωνό τους, να χρησιμοποιήσουν το chat box, αντιδράσεις ή χειρονομίες για να μοιραστούν τις απόψεις τους.

Δεν πρέπει:

- Να ξεχνάτε να παίρνετε τον λόγο ή να σιωπάτε/ να ανοίγετε ή να κλείνετε το μικρόφωνό σας, οπότε το κρίνετε απαραίτητο.
- Να υπερβάλλετε εαυτόν. Βρείτε 2-3 εφαρμογές (apps) και εστιάστε σε αυτές.

Τι πρέπει να λαμβάνετε υπόψη όταν εκπαιδεύετε ενήλικες

Οι ενήλικες θέλουν να βλέπουν τον/την εκπαιδευτικό ως ίσο/η απέναντί τους. Αυτό δημιουργεί κάποιες απαιτήσεις από την πλευρά του/της εκπαιδευτικού. Για παράδειγμα, θα πρέπει να σέβεται τους/τις εκπαιδευόμενους/ες και να λαμβάνει υπόψη το ιστορικό τους. Ακόμη, θα πρέπει να συνδυάζει στο μάθημα τα συναισθήματα με ποικίλες εμπειρίες, να ενθαρρύνει την ανακάλυψη και την ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών. Γι' αυτό, διατηρήστε το μάθημα ανοιχτό και ευέλικτο ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Προσέξτε να μην χάσετε την εστίαση στο θέμα και τους αρχικούς σας στόχους.

Η χρήση του ανοιχτού διαλόγου μπορεί να αποδειχθεί πιο εποικοδομητική από την παραδοσιακή διάλεξη. Δίνει στους/στις εκπαιδευόμενους/ες την ευκαιρία να συμμετέχουν με τις δικές τους εμπειρίες, γνώσεις και απόψεις. Το ίδιο ισχύει και για τη συζήτηση σε ομάδες διαφορετικών μεγεθών. Όλες οι μέθοδοι ενεργού συμμετοχής θα πρέπει να έχουν πιθανό αντίκτυπο στο σεμινάριο, στα διδακτικά αντικείμενα και στον τρόπο παρουσίασης ή εργασίας με αυτά και έτσι, να δημιουργούν στους/στις εκπαιδευόμενους/ες ένα αίσθημα κυριότητας της μάθησης. Κατά την εκπαίδευση ενηλίκων, να θυμάστε ότι:

1. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες μαθαίνουν ό,τι μπορούν να συνδέσουν με τη δική τους πραγματικότητα και ό,τι θεωρούν σημαντικό.
2. Οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι/ες έχουν τον έλεγχο της μαθησιακής τους εμπειρίας και την πλήρη ευθύνη της προσωπικής τους μάθησης.

Εκπαίδευση Ενηλίκων

Συμβουλή: Το εκπαιδευτικό σεμινάριο πρέπει επομένως να σχετίζεται με:

- Αυτό που αισθάνονται ότι χρειάζονται.
- Αυτό που μπορούν να συνδέσουν με τη δική τους πραγματικότητα.
- Αυτό που θεωρούν συναφές με τη δική τους κατάσταση.

Εκπαίδευση Ενηλίκων

Συμβουλή: Προετοιμαστείτε κατάλληλα και μελετήστε σε βάθος το εκπαιδευτικό υλικό πριν από τη διεξαγωγή του σεμιναρίου!

Κεφάλαιο 6. Προετοιμασία τάξεων

Η ικανότητα των μαθητών και οι διδακτικοί στόχοι μπορούν να αυξηθούν με τη δημιουργία κατάλληλων περιβαλλόντων στην τάξη. Το περιβάλλον της τάξης θα πρέπει να είναι φιλόξενο και ζεστό και αν είναι δυνατόν να προσφέρει τη δυνατότητα επιλογής (καθίσματα, υπολογιστές κ.λπ.). Ένα αποτελεσματικό περιβάλλον θα πρέπει να δημιουργηθεί προσεκτικά, ώστε να διευκολύνει τη διαδικασία διδασκαλίας/μάθησης και να υποστηρίζει επίσης την απόδοση των χρηστών του.

Θερμοκρασία αίθουσας διδασκαλίας

Η σχέση δείχνει ότι η θερμοκρασία για τη βέλτιστη απόδοση της σχολικής εργασίας είναι χαμηλότερη από ό,τι για τη βέλτιστη απόδοση της εργασίας γραφείου.

Καθίσματα

Οι αίθουσες διδασκαλίας απαιτούν ένα συγκεκριμένο περιβάλλον που πρέπει να είναι σχεδιασμένο για να διευκολύνει τέτοιες δραστηριότητες. Τα άτομα 65+ θα πρέπει να είναι ελεύθερα να επιλέγουν τις θέσεις τους σύμφωνα με τις προτιμήσεις τους στην αρχή της συνεδρίας και κατά τη διάρκεια της συνεδρίας θα πρέπει να είναι ελεύθεροι να επιλέγουν διαφορετικές θέσεις αν το επιθυμούν. Η διάταξη των καθισμάτων πρέπει να είναι ευέλικτη.

Εξοπλισμός

Ο εξοπλισμός στην τάξη πρέπει να εξυπηρετεί τις ανάγκες των ατόμων 65+ και του διδακτικού προσωπικού.

Υποστηρικτικό υλικό

Στα φωτοαντίγραφα πρέπει να υπάρχει ελεύθερος χώρος για γραπτά σχόλια ή επεξηγήσεις από τους μαθητές. Τα power points της παρουσίασης πρέπει να έχουν μεγάλες γραμματοσειρές, χωρίς ποικιλία γραφικών και εικόνων.

Οπτικός παράγοντας

Φώτα

Συνιστάται ο φυσικός φωτισμός για το περιβάλλον διδασκαλίας και μάθησης. Εάν το μάθημα γίνεται κατά τη διάρκεια του απογεύματος, ο φωτισμός πρέπει να είναι επαρκής.

Αντανάκλαση

Ο εκπαιδευτής πρέπει να βρίσκεται στο κέντρο της αίθουσας και να έχει οπτική επαφή με όλα τα άτομα 65+ κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Όταν είναι απαραίτητο να γράψει στον πίνακα, πρέπει να είναι σε θέση που δεν αποτελεί εμπόδιο για την ορατότητα των σημειώσεων του.

Προβολέας/Πίνακας

Ο εκπαιδευτής πρέπει να βρίσκεται στο κέντρο της αίθουσας και να έχει οπτική επαφή με όλα τα άτομα 65+ κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Όταν είναι απαραίτητο να γράψει στον πίνακα, πρέπει να είναι σε θέση που δεν αποτελεί εμπόδιο για την ορατότητα των σημειώσεων του.

Επικοινωνία

Η **γλώσσα** που χρησιμοποιεί ένας εκπαιδευτής κατά τη διαδικασία της διδασκαλίας είναι το πιο σημαντικό εργαλείο στην τάξη. Η γλώσσα στην παρούσα παράγραφο θα αναφέρεται στη φωνή και τη γλώσσα. Οι εκπαιδευτές θα πρέπει να οικοδομούν εμπιστοσύνη μέσω του διαλόγου, να παρέχουν ευκαιρίες επικοινωνίας και να εποπτεύουν τις συζητήσεις.

Φωνολογία – Φωνή

Η φωνή του εκπαιδευτή περιλαμβάνει ένα σύνολο παραμέτρων, όπως τόνος, ένταση, ρυθμός κλπ. Η γλώσσα πρέπει να είναι σαφής, με παύσεις και χρόνο αναμονής, ώστε να δίνεται η δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να σκεφτούν, να επεξεργαστούν την απάντησή τους και να απαντήσουν. Σύμφωνα με μια ανάρτηση από το Harvard Graduate School of education ένας εκπαιδευτής θα πρέπει να περιμένει αρκετά δευτερόλεπτα μετά την υποβολή μιας ερώτησης, ώστε οι εκπαιδευόμενοι, ιδιαίτερα οι εσωστρεφείς, να μπορούν να συγκεντρώσουν τις σκέψεις τους πριν απαντήσουν. Αυτός ο τρόπος αποδεδειγμένα διευρύνει τη συμμετοχή και βελτιώνει την ποιότητα των απαντήσεων των εκπαιδευόμενων. Ο τόνος του εκπαιδευτή θα πρέπει να είναι μεσαίος, ανάλογα πάντα με την απόσταση των μαθητών στην τάξη και την απόσταση του πλησιέστερου μαθητή από τον εκπαιδευτή. Θα πρέπει να προσέχει, ώστε να μη δίνει την εντύπωση ότι φωνάζει χρησιμοποιώντας υψηλότερο τόνο.

Γλώσσα

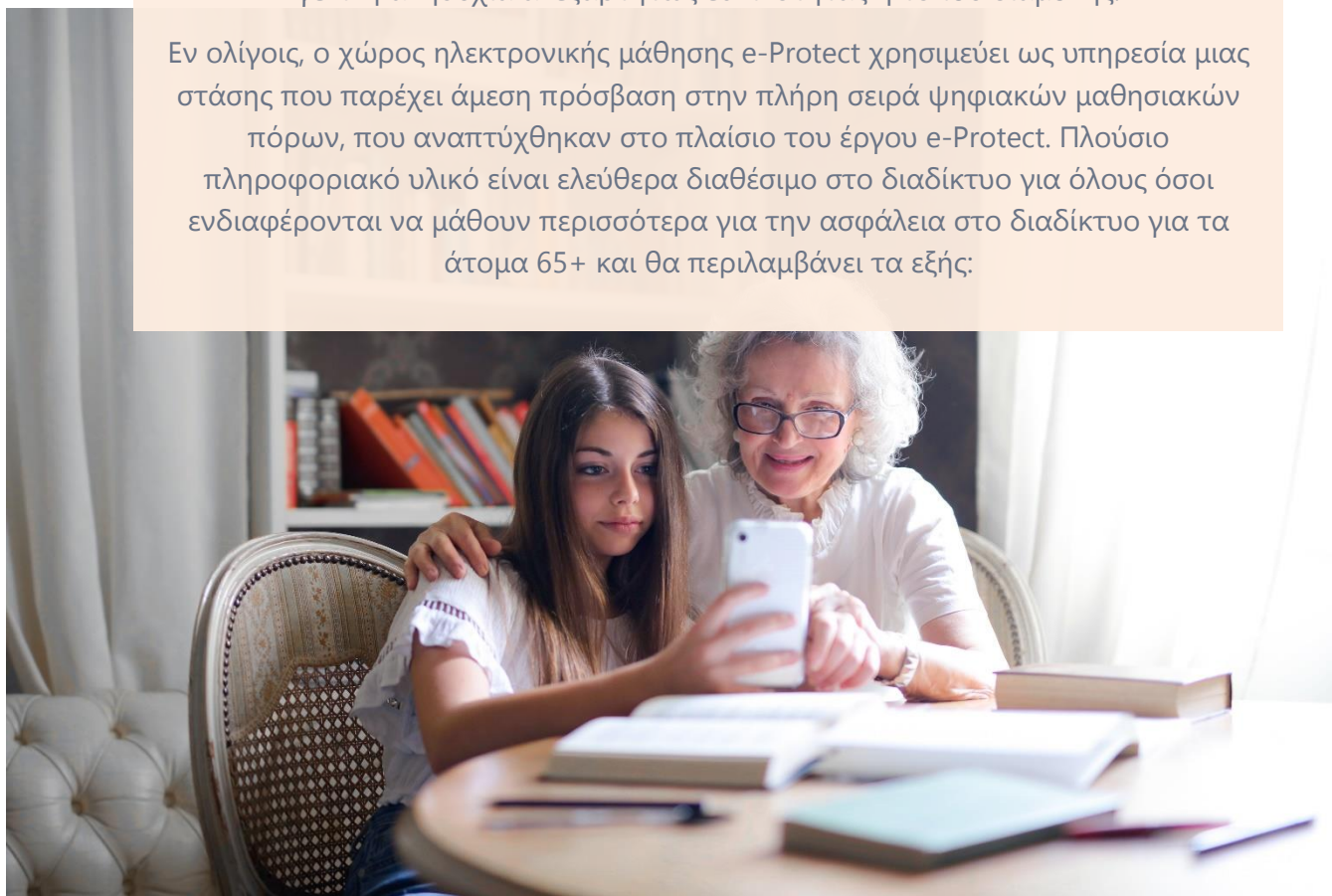
Ένας εκπαιδευτής κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας θα πρέπει να αποφεύγει να δίνει οδηγίες με επιτακτικό τρόπο. Είναι απαραίτητο οι οδηγίες να δίνονται με έμμεσο τρόπο, σε ενδεικτική διάθεση, για παράδειγμα: Ας ενεργοποιήσουμε τους υπολογιστές μας μαζί!

Ένας εκπαιδευτής θα πρέπει να είναι διαθέσιμος να συζητήσει, να ανοίξει ένα διάλογο και να διαχειριστεί τις συζητήσεις στην τάξη. Θα πρέπει να παρέχει ευκαιρίες αλληλεπίδρασης σε κάθε συμμετέχοντα για συμμετοχή και έκφραση απόψεων. Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να δίνει έμφαση στην αποδοχή διαφορετικών απόψεων, στη συνεχή ένταξη των συμμετεχόντων στον διάλογο και στην ακρόαση όλων των πλευρών. Σε διάφορες καταστάσεις οι εκπαιδευτές θα πρέπει να συμβιβάζονται σε μια διαδικασία λήψης αποφάσεων ή να βρίσκουν εναλλακτικές λύσεις.

Κεφάλαιο 7. Χώρος ηλεκτρονικής μάθησης του e-Protect

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός των δημόσιων υπηρεσιών πρόνοιας, ο οποίος αντικατοπτρίζει ένα ευρύ φάσμα τάσεων και εξελίξεων, καθίσταται βασικός στόχος σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Ενώ η ψηφιακή επάρκεια θεωρείται πλέον μία από τις βασικές ικανότητες για τη δια βίου μάθηση, εφόσον η χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών αυξάνεται συνεχώς, τα άτομα 65+ είναι λιγότερο εξοικειωμένα με τις ΤΠΕ. Η προστασία των καταναλωτών και των προσωπικών δεδομένων των ατόμων 65+ κατά τη διάρκεια της διαδικτυακής τους δραστηριότητας αποτελεί γενική ανησυχία ανεξαρτήτως εθνικότητας ή τόπου διαμονής.

Εν ολίγοις, ο χώρος ηλεκτρονικής μάθησης e-Protect χρησιμεύει ως υπηρεσία μιας στάσης που παρέχει άμεση πρόσβαση στην πλήρη σειρά ψηφιακών μαθησιακών πόρων, που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου e-Protect. Πλούσιο πληροφοριακό υλικό είναι ελεύθερα διαθέσιμο στο διαδίκτυο για όλους όσοι ενδιαφέρονται να μάθουν περισσότερα για την ασφάλεια στο διαδίκτυο για τα άτομα 65+ και θα περιλαμβάνει τα εξής:

Κεφάλαιο 7. Χώρος ηλεκτρονικής μάθησης του e-Protect

[LOGIN](#)   [REGISTER](#)   [RESET PASSWORD](#)

Sign in to Your Account

dashstudent

.....

Remember Me

Log In

Ο χώρος ηλεκτρονικής μάθησης του e-Protect περιλαμβάνει:

- Προγράμματα σπουδών e-Protect που αντιστοιχούν στην κλίμακα ικανοτήτων
- Αξιολογήσεις για κάθε Ικανότητα με βάση την προσέγγιση τεσσάρων επιπέδων ικανότητας (βασική, ενδιάμεση, προχωρημένη, εμπειρογνομόνων)
- Εργαλειοθήκη e-Protect για εκπαιδευτές ενηλίκων
- Πιλοτικές εφαρμογές προγραμμάτων
- Εθνικές εκθέσεις για τις εφαρμογές του πιλοτικού προγράμματος e-Protect
- Πρόσθετο υλικό και πόροι
- Εκθέσεις χωρών για την ανάλυση αναγκών
- Διακρατική έκθεση σχετικά με τις δεξιότητες των ατόμων 65+ όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών και των δεδομένων
- Ηλεκτρονικό φυλλάδιο στις γλώσσες των εταιριών

www.eprotect-project.eu/e-learning

Γιατί να δημιουργήσετε έναν λογαριασμό;

Ο χώρος ηλεκτρονικής μάθησης e-Protect φιλοξενεί πόρους μικρομάθησης, που σχετίζονται ειδικά με τις δεξιότητες ασφάλειας στο διαδίκτυο για τα άτομα 65+. Το περιεχόμενο αυτό έχει σχεδιαστεί για επαγγελματίες που εργάζονται με την ομάδα-στόχο των ατόμων 65+ ή συναφείς φορείς, φορείς χάραξης πολιτικής, εμπειρογνώμονες στον τομέα της εκπαίδευσης, ερευνητές κ.λπ. Η διεπαφή χρήστη έχει σχεδιαστεί, για να υποστηρίζει εύχρηστα χαρακτηριστικά, όπως εύκολη πρόσβαση στην αναζήτηση και τις ενημερώσεις και απλή πλοήγηση. Το κύριο χαρακτηριστικό του διαδικτυακού χώρου είναι η κλίμακα ικανοτήτων e-Protect, η οποία απεικονίζει τους 10 βασικούς τομείς ικανοτήτων που χωρίζονται σε 3 κύριες θεματικές περιοχές: Συμπεριφορά και προστασία των καταναλωτών, Ηλεκτρονικές πληρωμές και συναλλαγές και Προστασία δεδομένων και ιδιωτικότητα.

Επιπλέον, ο χώρος ηλεκτρονικής μάθησης e-Protect φιλοξενεί τις δραστηριότητες και τα παραδοτέα του έργου, για να διασφαλίσει ότι οι απαιτήσεις προστασίας των καταναλωτών και των δεδομένων είναι γνωστές και λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό και την υλοποίηση των μαθημάτων κατάρτισης της ΕΕ για τα άτομα 65+. Ο διακρατικός χαρακτήρας του διαδικτυακού χώρου, που είναι μεταφρασμένος σε όλες τις γλώσσες των εταίρων (π.χ. ελληνικά, γαλλικά, γερμανικά), αυξάνει την προβολή του έργου και ενθαρρύνει τον ευρύτερο και μακροπρόθεσμο αντίκτυπο των αποτελεσμάτων του έργου.

Ο χώρος ηλεκτρονικής μάθησης e-Protect είναι προσβάσιμος από τον δικτυακό τόπο του έργου: www.eprotect-project.eu, κάνοντας κλικ στο 'E-LEARNING' από το μενού. Μπορείτε να τον επισκεφθείτε και απευθείας www.eprotect-project.eu/e-learning. Η δημιουργία ενός λογαριασμού απαιτείται από όλους τους χρήστες, για να σας βοηθήσει να παρακολουθείτε την πρόοδό σας και να έχετε μια ολοκληρωμένη εικόνα του εξεταζόμενου υλικού.

Συμπεριφορά και προστασία καταναλωτή

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΧΕΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

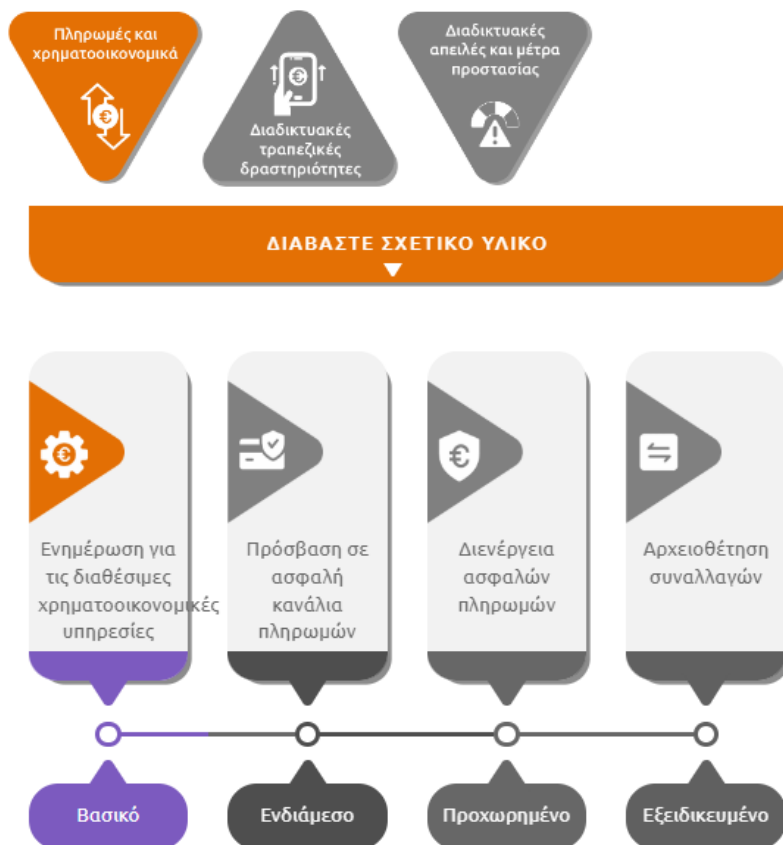

0% COMPLETE. Last activity on 25 Ιουλίου 2022 10:56 πμ

ΕΞΟΔΟΣ

Διαδικτυακές πληρωμές και συναλλαγές

0% COMPLETE Last activity on 25 Ιουλίου, 2022 10:58 μμ

ΕΞΟΔΟΣ

Προστασία δεδομένων και απόρρητο

0% COMPLETE Last activity on 25 Ιουλίου, 2022 10:58 μμ

ΕΞΟΔΟΣ

Βιβλιογραφία

- Akinola, S., (2021). *How can we ensure digital inclusion for older adults?* World Economic Forum. Retrieved April 14, 2022, from <https://www.weforum.org/agenda/2021/10/how-can-we-ensure-digital-inclusion-for-older-adults>
- Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit und Konsumentenschutz. (2018). Ältere als Zielgruppe der Erwachsenenbildung.
- Haghighi, M. M., & Jusan, M. B. M. (2015). The impact of classroom settings on students' seat-selection and academic performance. *Indoor and Built Environment*, 24(2), 280-288.
- Jovanović, M., de Angeli, A., McNeill, A., & Coventry, L. (2021). User Requirements for Inclusive Technology for Older Adults. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 37(20), 1947-1965. <https://doi.org/10.1080/10447318.2021.1921365>
- Obeidat, A., & Al-Share, R. (2012). Quality Learning Environments: Design-Studio Classroom. *Asian Culture and History*, 4(2). <https://doi.org/10.5539/ach.v4n2p165>
- Olphert, C. W., Damodaran, L., & May, A. J. (2005). Towards digital inclusion – engaging older people in the 'Digital World.' *Electronic Workshops in Computing*. <https://doi.org/10.14236/ewic/ad2005.17>
- Salter, D. W., & Persaud, A. (2003). Women's Views of the Factors That Encourage and Discourage Classroom Participation. *Journal of College Student Development*, 44(6), 831-844. <https://doi.org/10.1353/csd.2003.0077>
- The United Nations Economic Commission for Europe. (2021). Ageing in the digital era (No.26). Retrieved April 14, 2022, from https://unece.org/sites/default/files/2021-09/ECE_WG-1-2021-4-AC.pdf
- Vincent, J. (n. d.) *Tips and how Tos. Tips and How Tos, Making Computer Use Easier for Elders*. Retrieved April 14, 2022, from <https://webaccess.berkeley.edu/resources/tips>
- Wargocki, P., Porras-Salazar, J. A., & Contreras-Espinoza, S. (2019). The relationship between classroom temperature and children's performance in school. *Building and Environment*, 157, 197-204. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2019.04.046>

Κοινοπραξία εταιρών

CARDET

www.cardet.org

Το CARDET (Κέντρο Προώθησης της Έρευνας και της Ανάπτυξης στην Εκπαιδευτική Τεχνολογία) είναι ένας από τους κορυφαίους φορείς στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης στην ευρωμεσογειακή περιοχή με παγκόσμια εξειδίκευση στον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων, την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ηλεκτρονική μάθηση (e-learning).

INNOVADE LI

www.innovade.eu

Το INNOVADE είναι ένας οργανισμός κοινωνικής καινοτομίας με εκτεταμένη πείρα στον σχεδιασμό και την υλοποίηση έργων και λύσεων σε ποικιλόμορφα περιβάλλοντα παγκοσμίως. Ενδιαφέρεται για την υγιή και βιώσιμη ανάπτυξη οργανισμών, νεοσύστατων επιχειρήσεων (start-ups), κοινωνικών επιχειρήσεων, ενώ συμμετέχει σε διάφορες τοπικές και περιφερειακές πρωτοβουλίες που προωθούν την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και τις Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών.

The Rural Hub

www.theruralhub.ie

Το Rural Hub είναι μια ένωση που ειδικεύεται στην κοινοτική ανάπτυξη και στις τοπικές πρωτοβουλίες για τη στήριξη της κοινωνικής ένταξης των νέων που ανήκουν σε μειονεκτούσες ομάδες αγροτικών περιοχών, μεταναστευτικές κοινότητες και σε κατοίκους που ανήκουν σε απομονωμένες ομάδες ηλικιωμένων, παρέχοντας ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων κατάρτισης και ανάπτυξης δεξιοτήτων.

KMOP

www.kmop.gr

Το ΚΜΟΠ - Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας είναι μη κυβερνητικός οργανισμός που έχει ως στόχο να προωθήσει παρεμβάσεις με γνώμονα τις λύσεις που βασίζονται στη γνώση, οι οποίες είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και τη δημιουργία ενός καλύτερου κόσμου. Στους κύριους τομείς εξειδίκευσης του ΚΜΟΠ συγκαταλέγονται η κοινωνική πρόνοια και η υγεία, η απασχολησιμότητα και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η επιστημονική έρευνα και η ανάπτυξη τεχνογνωσίας σε θέματα κοινωνικής πολιτικής και κοινωνικής προστασίας.

eSeniors

www.eseniors.eu

Το E-Seniors είναι μη κερδοσκοπική ΜΚΟ που στοχεύει στην καταπολέμηση του ηλεκτρονικού αποκλεισμού προσφέροντας εκπαίδευση στις ΤΠΕ σε ηλικιωμένους/ες (άτομα ηλικίας 55 ετών και άνω). Επιδιώκει να γεφυρώσει το ψηφιακό χάσμα μεταξύ των γενεών, να ενισχύσει την κοινωνική συμμετοχή των ηλικιωμένων και να προτείνει δραστηριότητες που θα ενθαρρύνουν τους ηλικιωμένους να περνούν ενεργά τον ελεύθερο χρόνο τους.

S V E B ■
F S E A ■

SVEB

www.alice.ch

Το SVEB είναι ο ελβετικός εθνικός οργανισμός-ομπρέλα για την εκπαίδευση ενηλίκων και λειτουργεί ως επαγγελματική ένωση και ομάδα άσκησης πίεσης. Διαχειρίζεται επίσης το εθνικό σύστημα εκπαίδευσης εκπαιδευτών/ριών και είναι υπεύθυνο για το eduQua, το εθνικό σήμα ποιότητας για τους παρόχους εκπαίδευσης ενηλίκων.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. Project Number: 2020-1-CY01-KA204-065949

Train the Trainer Toolkit: The Ultimate Guide for Adult Educators to teach the Elderly © 2022 by e-Protect project is licensed under CC BY-NC-SA 4.0. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

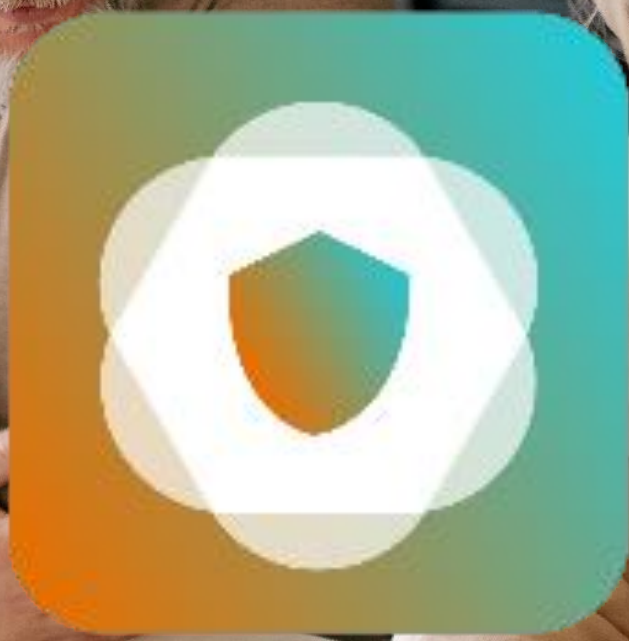
CC BY-NC-SA 4.0

Attribution - Non-Commercial - Share-Alike 4.0 International

This license requires that re-users give credit to the creator. It allows re-users to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, for non-commercial purposes only. If others modify or adapt the material, they must license the modified material under identical terms.

- **BY:** Credit must be given to you, the creator.
- **NC:** Only non-commercial use of your work is permitted. Non-commercial means not primarily intended for or directed towards commercial advantage or monetary compensation.
- **SA:** Adaptations must be shared under the same terms.

e-protect